

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՈՒԹՅԱՆ ԻՆՏԻՏՈՒՏ

ԱՇՈՏ ՍԵԼԲՈՆՅԱՆ

ԿԵՆԱԿԱՍՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՍԵՄՊՊ ԱՊ. ԱՇԵՆ
ԱՍՏԵՆՅԱՆ
68

ARCH. MESROB ASHJIAN
BOOK SERIES
68

ԵՐԵՎԱՆ
Պատմության ինստիտուտ
2011

ՀՏԴ.01 : 941 (479.25)
ԳՄԴ.91.9 : 63
Մ 537

Մ 537 Աշոտ Սելբոնյան: Կենսամատենագիտություն.-
Եր.: Պատմության ինստիտուտ, 2011.- 80 էջ + նկարներ:

Գրքույկն ամփոփում է պատմաբան Աշոտ Սելբոնյանի
25-ամյա գիտահասարակական գործունեության կենսամա-
տենագիտությունը:

ՀՏԴ.01 : 941 (479.25)
ԳՄԴ.91.9 : 63

ISBN 978-99941-73-52-5

© ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
© Ա. ՆԵՔՆՆՅԱՆ

ԱՇՈՏ ԱՂԱՍՈՒ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

ԿԵՆՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Աշոտ Աղասու Մելքոնյանը ծնվել է 1961 թ. փետրվարի 16-ին Ախալքալաքում վաստակավոր ժուռնալիստ Աղասի Հարությունի Մելքոնյանի ընտանիքում: 1977 թ. նա ոսկե մեդալով ավարտել է Ախալքալաքի Ղերեմիկ Ղեմիրճյանի անվան թիվ 4 հայկական միջնակարգ դպրոցը: Նույն թվականին ընդունվել և 1982 թ. գերազանցության դիպլոմով ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը: 1982-1985 թթ. եղել է նույն համալսարանի Հայոց պատմության ամբիոնի ասպիրանտ: 1989 թ. Ա. Մելքոնյանը պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն «Արևմտյան Հայաստանի Էրզրումի նահանգի հայ ազգաբնակչությունը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին» թեմայով:

1986 թ. հոկտեմբերին Աշոտ Մելքոնյանն աշխատանքի է անցել ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտում, նախ՝ որպես լաբորանտ, ապա գիտաշխատող, գիտական քարտուղար և գիտական հարցերի գծով փոխտնօրեն: 2002 թվականի ապրիլի 26-ին նա պաշտպանել է դոկտորական թեզ՝ «Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին» թեմայով: 2002 թ. հուլիսից Ա. Մելքոնյանը Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտի տնօրենն է: 2004 թ. ստացել է պրոֆեսորի գիտական կոչում:

Աշոտ Մելքոնյանի գիտական հետաքրքրությունների շրջանակի մեջ մտնում են Արևմտյան Հայաստանի, հայկական հարցի, հայոց ցեղասպանության, Ջավախքի պատմության, հայ-վրացական հարաբերությունների, Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության հիմնահարցերը: Նա շուրջ 11 գրքի և ավելի քան 150 գիտական հոդվածների հեղինակ է: Նրա «Երզրուն» մենագրությունը (Երևան, 1994 թ.) և Արևմտյան Հայաստանի գավառներին ու բնակավայրերին նվիրված մոտ 30 հոդվածներն արժանացել են «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գլխավոր մրցանակին, իսկ «Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին» աշխատությունը (Երևան, 2003 թ.)՝ «Գուրգեն Մելիքյանի Քաշաթաղի բազմազավակ ընտանիքների» հիմնադրամի դրամաշնորհին և Թեքեյան մշակութային միության «Հայկաշեն Ուզունյան» մրցանակին: Մելքոնյանի աշխատությունները լույս են տեսել Հայաստանում, Ռուսաստանում, ԱՄՆ-ում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Վրաստանում, Լիբանանում, Եգիպտոսում, Իրանում, Արգենտինայում, Հունգարիայում հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն, վրացերեն, պարսկերեն, իսպաներեն, թուրքերեն և հունգարերեն լեզուներով: Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է 8 թեկնածուական ատենախոսություն, որոնք նվիրված են եղել Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության և ցեղասպանության թեմաներին: Խմբագրել է մի շարք գիտական աշխատություններ:

Ա. Մելքոնյանը զեկուցումներով մասնակցել է միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովների՝ *Գերմանիայում* (Վիտտենբերգ - 1998 սեպտեմբեր, 1999 փետրվար, սեպտեմ-

բեր), *ԱՄՆ-ու՛մ* (Լոս-Անջելես - 1998 նոյեմբեր, 2001 նոյեմբեր), *Վրաստանում* (Թբիլիսի, 2000 ապրիլ, Ջավախք՝ Ախալքալաք – 2002 մայիս), *Ռուսաստանում* (Մոսկվա - 2001, 28 մայիս, Սոչի – 2005, 13 հոկտեմբեր, Մոսկվա - 2010, 8-9 ապրիլ), *Ֆրանսիայում* (Փարիզ - 2002 հուլիս), *Եգիպտոսում* (Կահիրե - 2006, 14 ապրիլ), *Իրանում* (Թեհրան, 2005 6 հոկտեմբեր), *Հունգարիայում* (Բուդապեշտ - 2007, 26 սեպտեմբեր), *Կիպրոսում* (Նիկոսիա, 2008, 18-19 ապրիլ), *Լիբանանում* (Բեյրութ, Այնճար - 2008, 25-26 հոկտեմբեր), *Հայաստանում* (Երևան, 1999 ապրիլ, 2001 ապրիլ, 2003 սեպտեմբեր, նոյեմբեր, 2005 ապրիլ, Գյումրի, 2005, ապրիլ, Ստեփանակերտ, 2006 հունիս, Սարդարապատ, 2008 17 մայիս):

Ղաաախոսութլոններո՞վ և ելույթներո՞վ Սելքոնյանը հանդես է եկել արտասահմանում՝ ինչպես սիյունաքահայ, այնպես էլ օտարազգի լսարանների առջև՝ Ռուսաստանում (Մոսկվա - 2007, 29 հունիս), *Ուկրաինայում* (Օդեսա - 1990 մայիս, Կիև - 2007, 25 հունիս), *ԱՄՆ-ու՛մ* (Լոս-Անջելես - 1998 նոյեմբեր, Նյու-Յորք - 2001 նոյեմբեր, 2004 հոկտեմբեր, Նյու-Ջերսի - 2004 հոկտեմբեր), *Կ.Պոլսում* (2001 օգոստոս), *Եգիպտոսում* (Կահիրե և Ալեքսանդրիա - 2003 ապրիլ, 2008 մարտ), *Թբիլիսիում* (2004 փետրվար, 2008 հոկտեմբեր), *Ջավախքում* (Նինոծմինդա - Ախալքալաք – 1998 մայիս), *Իրանում* (Թեհրան ու Սպահան – 2004, 1-7 հուլիս, 2005, 6-8 հոկտեմբեր), *Շվեդիայում* (Ստոկհոլմ, 2004, 26-28 հունվար՝ ցեղասպանության հիմնախնդիրներին նվիրված միջազգային IV համաժողով), *Ֆրանսիայում* (Նիցցա, Մարսել, Լիոն – 2005, 1-3 ապրիլ, Փարիզ - 2009 7-8 փետրվար), *Իսպանիայում* (Սանտիագո դե Կոմպոստելլա - 2005, 9 ապ

րիլ), *Լիբանանում* (Բեյրութ, 2005 10-13 օգոստոս, 2008, հոկտեմբեր, 2010, 9-13 դեկտեմբեր), *Հունաստանում* (Աթենք, 2006 ապրիլ, 2009 փետրվար, Քսանթի, Սալոնիկ, 2009 հունվար-փետրվար), *Սիրիայում* (Ղանասկոս, Հալեպ, Ղեր-Ձոր, 2007, 26-29 ապրիլ, 2010, 4-8 դեկտեմբեր), *Շվեյցարիայում* (Մոնտրյո, 2007, 15 դեկտեմբեր), *Մեծ Բրիտանիայում* (Լոնդոն, 2008, 10-11 մայիս), *Մոլդովայում* (Քիշնև, Խինչեստի, 2008, 8-13 հունիս):

Գիտական աշխատանքն Աշոտ Սելքոնյանը զուգակցում է մանկավարժական գործունեության հետ: Նա հայոց պատմությունն է դասավանդում Երևանի պետական համալսարանում: 2004 թ. հունիսից մինչև 2006 թ. դեկտեմբերը համատեղության կարգով զբաղեցրել է բժշկական համալսարանի հասարակական գիտությունների ամբիոնի վարիչի պաշտոնը: Բազմիցս եղել է տարբեր բուհերի (Երևանի պետական, Խ. Աբովյանի անվան Հայկական մանկավարժական, Արցախի պետական համալսարաններ, Գյումրիի մանկավարժական ինստիտուտ) պատմության ֆակուլտետների պետական քննական հանձնաժողովների նախագահ: 1997, 2000, 2001, 2006, 2007, 2009, 2010 թվականներին ուխտագնացություն է կատարել Արևմտյան Հայաստան, որտեղ նկարահանած տեսանյութի հիման վրա պատրաստել է հեռուստատեսային ֆիլմեր («Կարոտի էրգիր» (2006), «Արարատ. Հայոց անմահության խորհուրդը» (2008) և այլն): 2007 թ. օգոստոսի 10-ին նա բարձրացել է Արարատ լեռան գագաթը:

Ա. Սելքոնյանը զվեսավորում է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտական և պատմության ինստիտուտում գործող 004 Հայոց պատմության մասնագիտական խորհուրդները, ԵՊՀ խորհրդի, պատմության ֆակուլտետի, ՀՀ

ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի, Երևան քաղաքի պատմության թանգարանի գիտական խորհուրդների և մի քանի գիտական հանդեսների (Լրաբեր հասարակական գիտությունների, Կանթեղ, Բանբեր Հայաստանի արխիվների և այլն) խմբագրակազմերի անդամ է:

Պատմագիտության բնագավառում ձեռք բերած ակնառու հաջողությունների համար ՀՀ նախագահի 2003 թ. հոկտեմբերի 8-ի հրամանագրով Աշոտ Սելքոնյանը պարգևատրվել է «Մովսես Խորենացի», իսկ 2005 թ. ՀՀ վարչապետի հրամանով Հայոց ցեղասպանության 90-ամյակի միջոցառումներին ակտիվորեն մասնակցելու համար մեդալներով: Պարգևատրվել է նաև այլ մեդալներով (ԵՊՀ, Երևանի բժշկական և մանկավարժական համալսարանների ոսկե, Գարեգին Նժդեհ, Ֆրիտյոֆ Նանսենի, Ակսել Բակունցի անվան մեդալներ): 2009 թ. օգոստոսին նրան շնորհվել է Ախալքալաքի պատվավոր քաղաքացու կոչում:

2006 թ. դեկտեմբերի 15-ին ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ:

Կինը՝ Լուսինե Վլադիմիրի Ամիրջանյանը Երևանի պատմության թանգարանի փոխտնօրենն է և համատեղությանը աշխատում է ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտում որպես գիտաշխատող: Ռուստրը՝ Անին, դպրոցական է:

**ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԾ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ,
ԴՐԱՆՑ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ,
ՀԱՐՑԱԶՂՈՒՅՑՆԵՐԻ ՑԱՆԿ**

ա) ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

(մենագրություններ, հանրագիտարաններում, գիտական
հանդեսներում և թերթերում տպագրված հոդվածներ)

1986

1. Երզրունի նահանգի Երզնկա գավառի ազգաբնակչությունը 19-րդ դ. 1-ին երեսնամյակին, ՀՀ ԳԱ ՊԻ երիտասարդ գիտաշխատողների 20-րդ նստաշրջանի զեկուցումների թեզիսներ (3-5 նոյեմբեր, 1986), Ե., 1986, էջ 16-18:
2. Տրապիզոն, Հայկական սովետական հանրագիտարան (ՀԱՐ), հ. 12, Ե., 1986, էջ 87:
3. Օրդուի գավառ, ՀԱՐ, հ. 12, էջ 592-593:

1987

4. Երզրունի (Կարինի) նահանգի ազգաբնակչության տեղաշարժերը 16-18-րդ դարերում, ՀՀ ԳԱ ՊԻ երիտասարդ գիտաշխատողների 21-րդ նստաշրջանի զեկուցումների թեզիսներ (9 -11 դեկտեմբեր, 1987), Ե., 1987, էջ 10-12:

1988

5. Ազգաբնակչության տեղաշարժերը Երզրունի նահանգի Բայազետ, Դիադին, Խանուր և Ալաշկերտ գավառներում 19-րդ դ. առաջին երեսնամյակին, Լրաբեր հասարակական գիտությունների (ԼՀԳ), 1988, թիվ 5, էջ 13-24:

6. Էթնիկական տեղաշարժերը Էրզրումի նահանգում 19-րդ դ. առաջին տասնամյակներին, ՀՀ ԳԱ ՀԱԻ երիտասարդ գիտնականների 8-րդ կոնֆերանսի թեզիսներ (19-21 սպրիլ, 1988), Ե., 1988, էջ 51-53:

1989

7. Армянское население области Эрзурум Западной Армении в первое тридцатилетие XIX века (историко-демографическое исследование), автореферат диссертации на соискание ученой степ. канд. ист. наук, Е., 1989, 18 с.

1990

8. Մալգիսա Հայկական համառոտ հանրագիտարան, (ՀՀՀ) հ. 1, Ե., 1990, էջ 98:

9. Մալգիսայի շրջան (ՀՀՀ) հ. 1, էջ 99:

10. Մալքալաք (ՀՀՀ) հ. 1, էջ 99-100:

11. Մալքալաքի շրջան (ՀՀՀ) հ. 1, էջ 100:

12. Կարծիքներ (Գիտության զարգացման հեռանկարների մասին), Միտք, Ե., 1990, 6 (9) դեկտեմբերի, էջ 1:

1991

13. Абелян Погос, Армянский вопрос, энциклопедия, Е., 1991, с. 7.

14. Алашкерт, Армянский вопрос, с. 19.

15. Амасия, Армянский вопрос, с. 22-23.

16. Арабкир, Армянский вопрос, с. 28-29.

17. Аракс, Армянский вопрос, с. 30.

18. Ардаган, Армянский вопрос, с. 31.
19. Ардвин, Армянский вопрос, с. 31-32.
20. Ахалкалак, Армянский вопрос, с. 67.
21. Ахалцха, Армянский вопрос, с. 67-68.
22. Баберд, Армянский вопрос, с. 70-71.
23. Басен, Армянский вопрос, с. 74
24. Баязет, Армянский вопрос, с. 101.
25. Вилайет, Армянский вопрос, с. 67-68.
26. Гегамян Егише, Армянский вопрос, с. 109-110.
27. Держан, Армянский вопрос, с. 161.
28. Евфрат, Армянский вопрос, с. 171.
29. Ерзнка, Армянский вопрос, с. 173.
30. Каракилиса, Армянский вопрос, с. 191.
31. Карс, Армянский вопрос, с. 193.
32. Карсская область, Армянский вопрос, с. 194-195.
33. Кеги, Армянский вопрос, с. 197-198.
34. Кесария, Армянский вопрос, с. 200-201.
35. Малатия, Армянский вопрос, с. 219-220.
36. Олти, Армянский вопрос, с. 252.
37. Самсун, Армянский вопрос, с. 287-288.
38. Себастиийский вилайет, Армянский вопрос, с. 295-296.
39. Себастья, Армянский вопрос, с. 296.
40. Спер, Армянский вопрос, с. 306.
41. Сурмалу, Армянский вопрос, с. 308.

42. Ташян Акобос, Армянский вопрос, с. 311.
43. Торгум, Армянский вопрос, с. 315.
44. Трапезунд, Армянский вопрос, с. 315-316.
45. Трапезундский вилайет, Армянский вопрос, с. 317.
46. Хнус, Армянский вопрос, энциклопедия, с. 332.
47. Шапин-Гарахисар, Армянский вопрос, с. 340.
48. Эрзрум, Армянский вопрос, с. 344-345.
49. Эрзрумский вилайет, Армянский вопрос, с 344-345.
50. Ցեղասպանութեան պատմութիւնից, Ազատամարտ, Ե., 1991, 24 ասորիլ, էջ 4, 5, 9:
51. Գետաշէնցիները Խանասորի արշաւանքում, Ազատամարտ, Ե., 1991, 29 յունիսի, էջ 2:

1992

52. Ջավախքի գողգոթան, «Ազատամարտ», 1992, 24 ասորիլ:
53. Գետաշէնցիները Խանասորի արշաւանքում, Ալիք, Թեհրան, 1992, 29 հունիս, էջ 2-3 և 2004, 25 հունիս, էջ 1-3:

1993

54. Karavayar / Kelpachar/ , Tierra de piedras para molinos, Armenia, Buenos Aires, jueves 24 de junio de 1993, էջ 5-8:
55. Հայկական Քարվաճառ եւ Աղաւտնի գաւառները պատմութեան մէջ, Դրոշակ, Աթենք, 1993, 4 նոյեմբեր – 17 նոյեմբեր, թիվ 15, էջ 23-29:

56. Քարտեզի մեր գույները, Հայաստան, Ե., 1993, 4 մայիսի, թիվ 46, էջ 2, 5 մայիսի, թիվ 47, էջ 3:

57. Քելբաջարի և Լաչինի պատմությունից, Հայրենիքի ձայն, Ե., 1993, 28 մայիս, էջ 6, 15 հունիս, էջ 6:

1994

58. Երզրուն. Երզրունի նահանգի հայ ազգաբնակչությունը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին (պատմաժողովրդագրական ուսումնասիրություն), Ե., 1994:

59. 1918 թ. մայիսեան հերոսամարտերը եւ դրանց նախորդող ղեպերը, Ազատամարտ, 1994, 27 մայիսի-2 յունիսի, թիւ 21, էջ 6:

1995

60. Եղեռնի քաղաքականության ձևավորման ակունքները (15-րդ դարի վերջ – 1915 թ.), (պատմաժողովրդագրական ակնարկ Երզրունի նահանգի օրինակով), Հայոց ցեղասպանություն. պատճառներ և դասեր, հողվածների ժողովածու, մաս 1, Ե., 1995, էջ 37-59:

61. Ջավախք. պատմական ակնարկ, Իրան-նամե, 1995, թիվ 6, 1996, թիվ 1, էջ 14-19:

62. Երզրուն (Կարին) քաղաք (ՀՀՀ), հ. 2, Ե., 1995, էջ 238-239:

63. Երզրունի նահանգ (ՀՀՀ), հ. 2, էջ 239-243:

64. Բարձրարժեք ժողովածու հայկական հարցի և հայոց ցեղասպանության մասին, Հայաստանի Հանրապետություն, 1995, 23 ապրիլ, էջ 41:

1996

65. Արեւյան Պողոս, Հայկական հարց, հանրագիտարան, Ե., 1996, էջ 7:
66. Ալաշկերտ, Հայկական հարց, Ե., 1996, էջ 20:
67. Ախալցխա, Հայկական հարց, էջ 24:
68. Ախալքալաք, Հայկական հարց, էջ 25:
69. Անասիա, Հայկական հարց, էջ 29-30:
70. Արաբկիր, Հայկական հարց, էջ 51-52:
71. «Արաքս», Հայկական հարց, էջ 53:
72. Արդահան, Հայկական հարց, էջ 54:
73. Արդվին, Հայկական հարց, էջ 54-55:
74. Բաբերդ, Հայկական հարց, էջ 70-71:
75. Բայազետ, Հայկական հարց, էջ 76:
76. Բասեն, Հայկական հարց, էջ 78:
77. Գեղամյան Եղիշե, Հայկական հարց, էջ 98:
78. Դերջան, Հայկական հարց, էջ 113:
79. Երզնկա, Հայկական հարց, էջ 122:
80. Եփրատ, Հայկական հարց, էջ 126-127:
81. Էրզրուն, Հայկական հարց, էջ 134-136:
82. Էրզրունի նահանգ, Հայկական հարց, էջ 136-137:
83. Թորթուն, Հայկական հարց, էջ 141:
84. Խնուս, Հայկական հարց, էջ 170:
85. Կարաքիլիսա, Հայկական հարց, էջ 177-178:
86. Կարս, Հայկական հարց, էջ 178-179:
87. Կարսի մարզ, Հայկական հարց, էջ 180-181:
88. Կեսարիա, Հայկական հարց, էջ 182-183:
89. Մալաթիա, Հայկական հարց, էջ 293-294:
90. Շապին Գարահիսար, Հայկական հարց, էջ 363-364:
91. Սանուրն, Հայկական հարց, էջ 397:

92. Սեբաստիա, Հայկական հարց, էջ 407:
93. Սեբաստիայի նահանգ, Հայկական հարց, էջ 407-408:
94. Սպեր, Հայկական հարց, էջ 420:
95. Սուրմալու, Հայկական հարց, էջ 422:
96. Տաշչյան Հակոբոս, Հայկական հարց, էջ 439:
97. Տրապիզոն, Հայկական հարց, էջ 442-443:
98. Տրապիզոնի նահանգ, Հայկական հարց, էջ 444-445:
99. Քրդի, Հայկական հարց, էջ 460:
100. Օլբի Հայկական հարց, էջ 463:

1997

101. Երկրից է սկսվում Էրզրոը. Ուղևորության դասերը, 02, Ե., 1997, 25 սեպտեմբեր, թիվ 38, էջ 11:

1998

102. Հայոց պատմություն, ուսումնական ձեռնարկ, Ե., 1998:
103. Ջալափաքը հին և միջին դարերում, Հանդես ամսօրեայ, 1998, թիվ 1-12, էջ 325-344:
104. Եղեռնի քաղաքականության ձևավորման ակունքները (15-րդ դարի վերջ – 1915 թ.), (պատմաժողովրդագրական ակնարկ Էրզրոնի նահանգի օրինակով), (նույն հոդվածի վերահրատարակված տարբերակը), Հայոց ցեղասպանությունը. ուսումնասիրություններ, Ե., 2001, էջ 35-55:
105. Ժողովրդագրական տեղաշարժերը Ջալափաքում և Ախալցխայի գավառում 19-րդ դարի առաջին քառորդին, Իրան-նամե, 1998, թիվ 1-2-3, էջ 12-16:
106. Ջալափաքի հիմնահարցը, ԼՀԳ, 1998, թիվ 3, էջ 17- 32:

107. Արևմտահայ տեղաշարժերը և ռուսական քաղաքակա-
նությունը 19-րդ դարի առաջին քառորդին, «Հայ-ռուսա-
կան հարաբերությունների պատմության հարցեր (Նյութերի
ժողովածու)», Ե., 1998, էջ 45-56:

108. Դիմանկար առանց դիմախելման. ժողովրդագրական
տեղաշարժերը Ջավախքում և Ախալցխայի գավառում
19-րդ դարի առաջին քառորդին, Հզոր հայրենիք, 1998, 30
դեկտեմբեր, թիվ 25, էջ 3-4:

109. Էրզրումի նահանգի ժողովրդագրական պատկերը
(16-րդ դ. – 20-րդ դ. սկիզբ), Հայ կյանք, Լոս-Անջելես, 1998,
19-25 նոյեմբեր, էջ 10-11, 40-41:

110. Ջավախք. պատմությունն ինչպես որ կա, Հզոր հայրե-
նիք, 1998, 28 հոկտեմբեր, էջ 3-4, 4 նոյեմբեր, էջ 3-4:

111. Հայոց պատմության մեկ էջը. Ջավախք, Բյուրակն,
գրական հանդես, Աբովյան, 1998, հուլիս, թիվ 3, էջ 6-8:

1999

112. Ջավախք. պատմության ուրվագծեր, Ե., 1999:

113. Ջավախքի հիմնահարցը եւ հայ դատը, «Ազդակ», բա-
ցառիկ, Պեյրուք, 1999, 24 ապրիլ, էջ 106-114:

114. Ժողովրդագրական տեղաշարժերի միտումները Էրզու-
մի նահանգում (16-րդ դ. սկիզբ - 20-րդ դ. սկիզբ), Պատմա-
բանասիրական հանդես (ՊԲՀ), 1999, թիվ 2-3, էջ 122-129:

115. Գեղամյանց Հ., Կարապետ արքեպիսկոպոս (կենսա-
գրություն), Ե., 1999, առաջաբանի և ծանոթագրությունների
հեղինակ:

116. **История Армении с древнейших времен до наших дней, авторский кол., Е., 1999, гл. 10-15, ст. 101-142.**

117. Pages of the Ethno-Demographic History of Javakhq, Ethnoregional policy of Armenia and Georgia. Materials of Round Table april 16-19, 1999, Yerevan, p. 75-78:

118. Մեծավորը. այր մի Կարապետ արքեպիսկոպոս Բագրատունի անունով (ծննդյան 220 - անյակի առթիվ), Չզոր Չայրենիք, 1999, 7-14 ապրիլ, էջ 6:

119. «Համագործակցություն». ու՞մ հետ և հանուն ինչի՞, Չայրց աշխարհ, 11 մարտի, 1999:

2000

120. Սուլթանական կառավարության քաղաքականությունն Արևմտյան Հայաստանում և արևմտահայ ժողովրդագրական տեղաշարժերի միտումները: Հայկական հարց. Հայկական հարցի միջազգայնացման 120-ամյակին նվիրված գիտաժողովի նյութեր (նոյեմբեր 1998), մատենաշար, թիվ 1, Ե., 2000, էջ 47-52:

121. Lessons of Armeno-Georgian relations and the current situation, 2nd Armenian-Georgian political and intellectual dialogue, Tbilisi and Yerevan, 12-14 april, 2000, London, 2000, p. 10-14.

122. Շիրինյան Ա., Ախալքալաքցիներ, առաջաբանի հեղինակ և խմբագիր, Ե., 2000:

123. Հայրց պատմություն, դասագիրք 5-րդ դասարանի համար, համահեղինակ Գ. Սարգսյանի հետ, թեմա 6-9, Ե., 2000, էջ 39-61:

124. Հայոց պատմություն, դասագիրք 8-րդ դասարանի համար, համահեղինակ Կ. Խուրապերոյանի հետ, թեմա 8, 13, Ե., 2000, էջ 80-89, 154-164:

125. Անճնացորդ նվիրում, աննար հավատ (Սերգեյ Շիրինյանի ծննդյան 80 ամյակի առթիվ), Հայաստանի կոմունիստ, 2000, 22-29 դեկտեմբեր, թիվ 50, էջ 5:

126. Уроки армяно-грузинских отношений, Ноев ковчег, Москва-Ереван, 2000, сентябрь, с. 1, 3.

2001

127. Ախալցխայի նահանգի վարչաժողովրդագրական պատկերը ըստ թուրքական հարկացուցակների (16-րդ դարի վերջ-18-րդ դարի սկիզբ), Հայոց պատմության հարցեր, Գիտական հոդվածների ժողովածու, հ. 2, Ե., 2001, էջ 26-40:

128. Հայկական կոտորածները Ախալքալաքի գավառում 1918 և 1921 թթ., Հայոց ցեղասպանության պատմության և պատմագրության հարցեր, գիտական աշխատություններ, թիվ 4, Ե., 2001, էջ 3-12:

129. Ջավախքի պատմական անցյալից, Գիտական աշխատություններ, հ. 3, Գյումրի, 2001, էջ 106-114:

130. Պատմություն, դասագիրք հանրակրթական դպրոցի 10-րդ դասարանի համար, Երևան, 2001, գլուխ 9, Արևելյան հարցը, § 1, 2, 3, էջ 97-108:

131. Уроки армяно-грузинских отношений и проблема Джавахка, Կանթեղ, գիտական հոդվածների ժողովածու հ. 2, Ե., 2001, էջ 166-179:

132. Javakhk, Asbarez daili, 2001, 11 august, էջ 4, 7:

133. Այսպես է եղել, Լեռնաշխարհ, Նինոծմինդա, 2001, Գոյեմբեր, թիվ 4, էջ 2:

134. Անմնացորդ Գլիրունով. Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյանի ծննդյան 60 ամյակը, Հայաստանի Հանրապետություն, 2001, 10 հունվար, էջ 3:

135. Հայ պամաբանների իրական խնդիրները, Հայաստանի Հանրապետություն, 2001, 30 հոկտեմբեր, էջ 5 (համահեղինակ):

136. Ջավախքցիները արեւմտահայ ազատագրական պայքարում (19-րդ դարի վերջ, 20-րդ դարի սկիզբ), «Ավարայրի խորհուրդը» գիտաժողովի նյութեր, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց դարասուն, 24-26 մայիսի, 2001, էջ 79-81:

137. **The Armenian Genocide**, PVDiv êpîÊ ÐÇz êÐçéjëø ,éÛ×ÇøC ÖÐµ ÐOÂ ,éÛßØÛ µDvÇøF íOhDÛz Pî-ØV íëøDN ívopF) ,ÛçkrÛDJ ÛpÂ phÇPC ÖÐµ ÐOÂ .112 - 63 £ , 2001 ,ÛÇpèN ,(ÖÐøøøC PíDèC êpîÊ

2002

138. Ջաւախքի պատմութիւն, Հայրենի Ջաւախք, հողվածների ժողովածու, 5 մասից բաղկացած հողվածաշար, Պէյրուք, 2002, էջ 39-95:

139. Ջաւախքցիները արեւմտահայ ազատագրական պայքարում, Հայրենի Ջաւախք, հողվածների ժողովածու, Պէյրուք, 2002, էջ 96-107:

140. Հոգեւոր-եկեղեցական կեանքը Ջաւախքում, Հայրենի Ջաւախք, հողվածների ժողովածու, Պէյրուք, 2002, էջ 166-176:

141. Ջալալխանը եւ հայ ազգային-ազատագրական շարժումները, Կերոն – 2002, Ջալալխանի գիտաժողովի նիւթեր, Ե. 2002, էջ 117-129:

142. Հայ-վրացական տարածքային խնդիրները և Օսմանյան թուրքիան 1917-1918 թթ.», «Պատմություն», թիվ 1, Ե., 2002, էջ 62-76:

143. Ջալալխանը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին (պատմաքննական ուսումնասիրություն), պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության սեղմագիր, Ե., 2002, 39 էջ:

144. Օսմանյան կառավարության ժողովրդագրական քաղաքականությունը որպես ցեղասպանության դրսևորում ըստ Էրզրումի և Ախալցխայի նահանգների օրինակների, «Թուրքագիտական և օսմանագիտական հետազոտություններ», Ե., 2002, էջ 39-47:

145. Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյան (ծննդյան 75-ամյակի առթիվ), ՊԲՀ, 2002, թիվ 3, էջ 299-302:

146. Վլադիմիր Խոջաբեկյան. Հայաստանի բնակչության վերարտադրությունը և տեղաշարժերը 19-20-րդ դարերում, 21-րդ դարի շենին. Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 526 էջ (գրախոսություն), ՊԲՀ, 2002, թիվ 3, էջ 293-295:

147. **Аветисян Г., Мелконян А., О научно-практической деятельности иностранного члена НАН РА Ричарда Ованнисяна, Голос Армении, 2002, 14 сентября, с. 1-4**

148. Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին - Ե., «Ջանգակ – 97» հրատարակչություն, 2003, 544 էջ:

149. Ապրիլեան եղեռնի 88-րդ տարելիցի համազգային յուշահանդեսին դոկտ. Աշոտ Սելքոնեանի խօսքը, Արև, Գահիրե, 2003, 15 բնայիս, էջ 2, 16 նայիս, էջ 2:

150. The Demography of the Province of Erzerum: Sixteenth-Twentieth Centuries. Armenian Karin/Erzerum, Edited by Richard G. Hovannisian, California, 2003, pp. 134-145.

151. Պատմական ժողովրդագրությունը հայագիտության կարևոր բնագավառ, «Հայագիտության արդի վիճակը և նրա զարգացման հեռանկարները» հայագիտական միջազգային համաժողովի (Երևան, 2003, 15-20 սեպտեմբեր) զեկուցումների դրույթներ, Ե., 2003, էջ 56-57:

152. Գուգարաց աշխարհի Ջավախք գավառը. «Հայոց հին պատմության հիմնահարցեր. Հայկական լեռնաշխարհը հայոց և հանաշխարհային քաղաքակրթության բնօրրան» գիտաժողովի զեկուցումների հիմնադրույթներ, Ե., 2003, էջ 33:

153. **Армения в контексте внешней политики России в первой трети XIX века (некоторые аспекты), Вестник Российско-Армянского университета; гуманитарные и общественные науки, Ер., 2003, N 1, с. 14-17.**

154. Իսկական գիտականության և հայրենասիրության սահմանները. Մի աղմկահարույց, բայց շինծու պատմության նախին (համահեղինակներ՝ Վ. Բարխուդարյան և

Բ. Հարությունյան), Հայաստանի Հանրապետություն, 26 դեկտեմբեր, 2003, էջ 5:

2004

155. **Армяно-грузинские отношения: история и политика**, Ասանջակ, 2004, 1-15 մարտ, էջ 8-10:

156. Ջավախք լեռնաշխարհը հայ գրականության մեջ. Ս. Սարգսյանի «Խաչված քաղաքը» վեպը, «Քո նահապետ ներկայությունը. Ջավախքն իր զավակին՝ Սկրտիչ Սարգսյանին», Ե., 2004, էջ 67-73:

157. Հայոց պատմության նոր բազմահատորյակի հրատարակությունը հայագիտության առաջնակարգ խնդիրներից է, Գիտություն, 2004, մարտ, թիվ 5, էջ 4:

158. Ներսես Աշտարակեցի կաթողիկոս և Կարապետ արքեպիսկոպոս Բագրատունի, Ներսես Աշտարակեցի պաշտպան հայրենյաց, գիտաժողովի հիմնադրույթներ, Ս. Մեսրոպ Մաշտոց դպրատուն, 4 հունիսի, 2004, էջ 17-18:

159. Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության հիմնահարցեր. Հայկական լեռնաշխարհը հայ էթնոսի բնօրրան (այսուհետև՝ ՀՊԺՀ), Հայագիտական գիտաժողովի (2004 թ. հունիսի 17-19) զեկուցումների հիմնադրույթներ, Առաջաբան, Ե., 2004, էջ 6-7:

160. Սասունի 1904 թ. հերոսամարտը հարյուրամյա հեռավորությունից, ՀՊԺՀ, Ե., 2004, էջ 7-8:

161. Հայ բնակչության էթնոկրոնական դիմախեղման գործընթացներն Արևմտյան Հայաստանում 16-18-րդ դարերում, ՀՊԺՀ, Ե., 2004, էջ 43-45:

162. L'Arménie de l'Ouest dans la sphère des relations commerciales de l'Est et de l'Ouest, Armeniaca, études d'histoire et de culture arméniennes, textes réunies par Robert Dermeguerian, Marseille, 2004, p. 241-252.

163. ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտի տնօրեն (ողջույնի խոսք), Ռազմավարական և ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոն: Տասնամյա հանրագումար, Ե., 2004, էջ 78-79:

164. Ուշագրավ աշխատություն. Ֆյոդր Ելիսեն. «Կազակները կովկասյան ճակատում 1914-1917», (գրախոսություն և աղբյուրագիտություն), Բանբեր Հայաստանի արխիվների (ԲՀԱ), Ե., 2004, թիվ 1, էջ 174-191:

165. Հայաստանի ազգային արխիվի տնօրեն Ա. Վիրաբյանին (շնորհավորական խոսք՝ Ազգային արխիվի 80-ամյակի կապակցությամբ), ԲՀԱ, 2004, թիվ 1, էջ 4-5:

166. Մեծ Հայքի Գուգարք աշխարհի Ջավախք գավառը, «Հայկական լեռնաշխարհը հայոց և համաշխարհային քաղաքակրթության բնօրրան» հայագիտական գիտաժողովի (Երևան, 2003, 13-15 նոյեմբեր) զեկուցումներ, Ե., 2004, էջ 201-221:

167. Առաջաբանի փոխարեն, «Հայկական լեռնաշխարհը հայոց և համաշխարհային քաղաքակրթության բնօրրան» գիտաժողովի զեկուցումներ, էջ 3-5:

168. Բարի ու նվիրական անուն՝ Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճյան, Հայաստանի Հանրապետություն, 2004, 4 դեկտեմբեր, էջ 5:

169. Պատմական ժողովրդագրությունը հայագիտության կարևոր բնագավառ, «Հայագիտության արդի վիճակը և

զարգացման հեռանկարները», միջազգային համաժողով (Երևան, 15-20 սեպտեմբերի, 2003 թ.), զեկուլոցումների ժողովածու, Ե., 2004, էջ 237-242:

170. Историко-политическое значение присоединения Восточной Армении к России (1801-1828), Вестник Российско-Армянского университета; гуманитарные и общественные науки, Ер., 2004, N 2, с. 80-84

171. Մեծ նուիրեալը, Հայրենիք, Բոսթոն, 2004, ամիս՝ նոյեմբեր-դեկտեմբեր, էջ 3, 14: Նույն հոդվածը տե՛ս Ազդակ, 2004, 11 նոյեմբեր, էջ 4:

2005

172. Նյութեր Ախալցխայի և Ախալքալաքի դպրոցների պատմությունից (19-րդ դար-20-րդ դարի սկիզբ), 178 էջ, Ե., 2005:

173. Մայիսյան հերոսամարտերի և Հայաստանի Հանրապետության հռչակման պատմական խորհուրդը, գիտաժողովի նյութեր, Ե., 2005, էջ 19-30:

174. Հայաստանը տարածաշրջանային գործընթացներում. պատմություն և արդիականություն, Տեսակետ, Ե., 2005, մարտ, թիվ 16, էջ 30-34, 51-54: Նույն հոդվածն արտատպված տե՛ս Ալիք, Թեհրան, 2005, 25 ապրիլի, էջ 4 և Ազդակ, 2005, 26 օգոստոս, էջ 8-11:

175. Լոռու և Ջավախքի հիմնախնդիրը (1917-1920 թթ.), Օրենք և իրականություն, 2005, թիվ 3, մարտ, էջ 6-10:

176. Հայ դատի և հայոց ցեղասպանության հետապնդման ու դատապարտման ռազմավարությունը, Մեծ եղեռն – 90,

Հանրապետական գիտական նստաշրջանի նյութեր, Գյումրի, 2005, էջ 67-73:

177. 1915 թ. հայոց մեծ եղեռնը (Լուսին. Հրաման Կոստանդնուպոլսէն, գիրք 1, սցենարը՝ Ռուբէն Ծասուրեան, նկարիչ՝ Տիգրան, Մանգասարեան), Ե., էջ 47-49:

178. Մեծ նուիրեալը, Living Faith. The Life and Service of Archbishop Mesrob Ashjian, New York, 2005, p. 40-47.

179. Hrair Hawk Katcherian and Arch. Mesrob Ashjian, Yergir (Երկիր - Արևմտյան Հայաստան 1997-2002, լուսանկարների պլքոմ), Լուսանկարներու ծանօթագրութիւնները՝ Աշոտ Սելքոնեանի), Ե., 2005, էջ 15-240:

180. Հայաստանի անկախ պետականութեան գոյութեան պայմաններում Հայ դատի հետապնդման գործօնները եւ ռազմավարութիւնը, Հանազգային ուխտի վերանորոգման 90 ամեակ (1915-2005), հրատարակութիւն Ալիք հաստատութեան, Թեհրան, 2005, էջ 4-9:

181. Հայ բնակչության էթնոկրոնական դիմախտեղման գործընթացներն Արևմտյան Հայաստանում 16-18-րդ դարերում, Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 5 (2004 թ. հունիսի 17-19-ին կայացած «Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության հիմնահարցեր» գիտաժողովի նյութեր), Ե., 2005, էջ 47-60:

182. Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 5, Առաջաբան, էջ 3-4:

183. Հայոց մեծ եղեռնը (համաեղիմակ Հովհ. Այվազյանի հետ), Ասանջակ, 2005, 1-30 ասրիլի, թիվ 4, էջ 4-9:

184. Առաջաբանի փոխարեն, Իսոյան Ա., Սամցիտ-Ջալալիքի նշանավոր հայրողիները, հ. 1, Ե., 2005, էջ 5-7:

185. Հայաստանում Հայագիտական կենտրոն ստեղծելու մասին, Գիտություն, 2005, հոկտեմբեր, թիվ 8, էջ 2:

186. Եւ հոգեբանօրէն, եւ ռազմավարութեան ու հայեցակարգային առումով լիովին պէտք է պատրաստ լինենք 21-րդ դարի մարտահրաւերներին, «Հայ դասն այսօր» խորհրդածողովում ներկայացւած զեկոյցներ, Ալիք, 2005, 29-31 հոկտեմբեր-1 նոյեմբեր, էջ 3: Տէս նաև «Ալիք» բացառիկ, 2005, 31 դեկտեմբեր, թիւ 279, էջ 96-101 և Հայ դասն այսօր, յօււածների ժողովածու, Թեհրան, 2005, էջ 87-97:

187. Ջավախքի տեղանունների հարցի շուրջ, Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 6, Ե., 2005, էջ 46-62:

188. Հայկական Աղահեճք և Վայկունիք գավառները «Լաչին-Քելբաջար» աշխարհաքաղաքական սեպի վերածվելու պատմությունից, 20-րդ դարասկզբին ԼՂՔ Քաջաթաղի շրջանի հայկական գյուղերի բնակիչների բռնի տեղահանման 100-ամյակին նվիրված գիտածողովի նյութերը, Բերձոր, 2005, էջ 70-82:

2006

189. Ջավախքը պատմության հերթական մարտահրավերի առջև, Ջավախքը 21-րդ դարի մարտահրավերներին ընդառաջ (խորհրդածողովի նյութերի ժողովածու), Ե., 2006, էջ 54-63:

190. Հայ լեզուն որպէս ազգապահպանումի միջոց, պետական հիմքի վրայ եւ առկայ կարելիութիւններու օգտագործում, Հայեցի դաստիարակութիւն եւ հայերէն լեզուի ուսուցում, ԴԲԸՄ խորհրդակցական համագումար, Գահիրէ, 2006,

14 ապրիլ, էջ 22-27: Տե՛ս նույնը The armenian language as a means of survival: historical perspective and profinting from existing possibilities, Armenian education and armenian language teaching, AGBU seminar, Cairo, 2006, 14 april, p. 18-23.

191. **Джавахкцы в борьбе за Еркир, Анив , N 2, Москва, 2006, с. 86-91.**

192. Հայ-վրացական սահմանային խնդիրը 1917-1920 թուականներին, Արարատ, Պէյրուք, 2006, 1 յունուար, էջ 3-10:

193. Հանձէն. պատմա-աշխարհագրական ակնարկ (16-20-րդ դարեր), Ազդակ, Պէյրուք, 2006, 1 յունուար, էջ 53-56:

194. Արցախ - Ջավախք. պատմական զուգահեռներ, «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն. անցյալը, ներկան և ապագան», միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների հիմնադրույթներ, Ե., 2006, էջ 88-89:

195. Ներսես Ե Աշտարակեցի կաթողիկոս և Կարապետ արքեպիսկոպոս Բագրատունի (կենսագրական զուգահեռներ), էջմիածին, 2006, յուլիս-օգոստոս, էջ 129-134:

2007

196. Երկու խօսք, Ներսիսեան Ա., Ռուբէն, Ե., 2007, էջ 4-7:

197. Արցախ - Ջավախք. պատմական զուգահեռներ, «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն. անցյալը, ներկան և ապագան», միջազգային գիտաժողովի զեկուցումների նյութեր, Ե., 2007, էջ 145-158:

198. Hemşin. Tarih-coğrafya bakışı (16.-20. yy.), Hemşin ve hemşinli ermeniler (konferans makaleleri), Yerevan, 2007, s. 26-36.

199. Արևմտյան Հայաստանի ճանփաներով (համահեղինակ Ա. Խաչատրյանի, Կ. Խաչատրյանի և Վ. Մելիքյանի հետ), Գիտահետազոտական աշխատանքի ուղեծրում (դասախոսների գիտական զեկուցումների ժողովածու՝ նվիրված համալսարանի 15-ամյակին, արակ երրորդ), «Հրաչյա Աճառյան» համալսարան, Ե., 2007, էջ 74-83:

200. Մենք կորցրեցինք մեծ հայի, Նվիրյալը (վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանի մասին), Ե., 2007, էջ 341-344:

201. Առաջաբանի փոխադրեն, Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայր. Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճեան, (կազմողներ՝ Աշոտ Մելքոնեան, Յովիկ Սկրտիչեան, Հռիփսիմե Աշճեան), «Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճեան» մատենաշար, թիվ 1, Ե., 2007, էջ 3-4:

202. Բարի ու նուիրական անուն Մեսրոպ արք. Աշճեան, Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայր. Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Աշճեան, Ե., 2007, էջ 38-40:

203. Javakhk in the 19th Century and the 1st Quarter of the 20th Century (A Historical Research), Yerevan, 2007, 256 pages.

204. Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյան. ծննդյան 80-ամյակի առթիվ (համահեղինակ ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ռ. Մարտիրոսյանի հետ), Ազգ, 2007, 25 սեպտեմբեր, էջ 8:

205. Վաստակաշատ պատմաբանը. ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյանի ծննդյան 80-ամյակը (համահեղինակ ՀՀ ԳԱԱ նախագահ Ռ. Մարտիրոսյանի հետ), Գիտություն, 2007, սեպտեմբեր, թիվ 5, էջ 2:

206. Ջալալքը, Armenia. Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2007, november, էջ 13-15:

207. Ակադեմիկոս Վլադիմիր Բարխուդարյան (ծննդյան 80-ամյակի առթիվ), (համահեղինակ Պ. Չոբանյանի հետ) ՊԲՀ, 2007, թիվ 3, էջ 260-268:

2008

208. Հայոց պատմություն. հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը (համահեղինակ Է. Լ. Ղանիելյան), Ե., 2008, էջ 221-351:

209. Հայաստան աշխարհի անմահության խորհուրդը, Երևակ, Ե., 2008, ապրիլ, թիվ 1/3, էջ 42-43:

210. Ջավախքը հին և միջին դարերում, (պատմական ակնարկ), Ազդարար, Կալկաթա-Վանաձոր, 2008, թիվ 3 (21), էջ 23-25:

211. Արարատ. Հայոց անմահության խորհուրդը, Ե., «Տիգրան Մեծ» հրատ., 2008, 96 էջ + 114 լուսանկար:

212. Հայաստանը պետական գաղտնի փաստաթղթերում (1922-1929 թթ.), կազմող և առաջաբանի հեղինակ՝ Վ. Ղազախեցյանի հետ, Ե., «Գիտություն» հրատ., 2008, 352 էջ:

213. Արևմտյան Հայաստանում օսմանյան իշխանությունների ժողովրդագրական քաղաքականության միտումները (XVI դ. - XIX դ. սկիզբ), Հայկական պահանջատիրության հիմնահարցերը, 2008 թ. ապրիլի 19-21-ին Կիպրոսում անցկացված միջազգային գիտաժողովի գիտական զեկուցումների ժողովածու, Մոսկվա, 2008, էջ 108-125:

214. Վաստակաշատ հայագետի արգասաբեր ուղին. ակադեմիկոս Հրաչիկ Սինոնյանի ծննդյան 80-ամյակի առթիվ (Է. Սինասյանի հետ), Ազգ, 2008, 9 դեկտեմբեր, էջ 4 :

215. Հայ-վրացական պատերազմը (1918 թ. դեկտեմբեր), պատմական քարտեզ, մասշտաբ 1:550 000, «Հայաստանի ազգային ատլաս», հ. Բ, Ե., 2008, էջ 100:

2009

216. Ներածություն. «Հայոց պատմություն» առարկայի մասին (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, հումանիտար հոսքի դասագիրք, գլխ. խմբագիրներ՝ Աշոտ Սելքոնյան, Արամ Սինոնյան), Երևան, Ջանգակ, 2009, էջ 3–6:

217. Հայկական քաղաքակրթության ձևավորման պատմա-աշխարհագրական պայմանները (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, հումանիտար հոսքի դասագիրք,), Երևան, 2009, էջ 6-8:

218. Ներածություն. «Հայոց պատմություն» առարկան ավագ դպրոցում (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր, գլխ. խմբագիրներ՝ Աշոտ Սելքոնյան, Արամ Սինոնյան), Երևան, Ջանգակ, 2009, էջ 3–6:

219. Հայկական քաղաքակրթության ձևավորման պատմա-աշխարհագրական պայմանները (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր), Երևան, 2009, էջ 6-8:

220. Հայոց պետականությունը 11-14-րդ դարերում (Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր), Երևան, 2009, էջ 167-174:

221. Արևմտյան Հայաստանում օսմանյան իշխանությունների ժողովրդագրական քաղաքականության միտումները (XVI դար – XX դարի սկիզբ), Արևմտահայության պահանջատիրության հիմնախնդիրները գիտագործնական միջազգային գիտաժողով, Կիարոս-Նիկոսիա, 18-19 ապրիլի 2008 թ., գիտական զեկուլցումների ժողովածու, Ե., 2009, էջ 107-120:

222. Tendencies of demographic policy of the Ottoman Authorities in Western Armenia (XVI century – beginning of the XX century), The main issues of Western Armenians claims (International research and practical conference⁹ Cyprus, Nicosia, April 18-19, 2009, p. 101-116.

223. «Հայոց պատմություն» առարկան ավագ դպրոցում, Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր (ԸԲՄՐ), Երևան, Զանգակ, 2009, էջ 3-6:

224. Միացյալ Հայաստանի հռչակագրի պատմական խորհուրդը, Միացյալ Հայաստանի հռչակագրի պատմական խորհուրդը, Հանրապետական գիտաժողովի նյութեր, Վանաձոր 2009, էջ 4-8:

225. Ethno-Religious Processes and the Problem of the Regional Identity, 4th International Conference “Via Egnatia: Peoples and States – Cultur, Political, Regional Identities in the Past and Today“, Abstracts of Papers, Tbilisi, 2009, p. 64-65.

226. Тенденции демографической политики османских властей в Западной Армении (XVI в. - начало XX в.), Основопологающие правые трбования западного армянства (международная научно-практическая конференция), Москва, 2009, с. 110-125.

227. Ջավախքի պատմությունը, Ջավախք, Վաչիան, հասարակական հանդես, 2009, թիվ 1, էջ 7-12:

2010

228. Ջավախքը Հովհաննես Սկրտչյանի հուշերում, Ե., 2010, Առաջաբան, էջ 5-13:

229. Ժողովրդագրական գործընթացների միտումները Էրզրումի նահանգում (XVI դ. – XX դ. սկիզբ)¹, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 9-18:

230. Ջավախք (պատմական ակնարկ), Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 19-38:

231. Ջավախքը հին և միջին դարերում, Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի (հողվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 39-51:

¹ Ինչպես սույն հողվածը, այնպես էլ «Հայոց հյուսիսային դարպասները. Ջավախք, Լոռի» հողվածների ժողովածուի 5-րդ համարում (Ե., 2010) զետեղված ներքոհիշյալ 5 հողվածներն արտատպություններ են:

232. Ժողովրդագրական տեղաշարժերը Ջավախքում և Ախալցխայի գավառում 19-րդ դարի առաջին քառորդին, Հայոց հյուսիսային դարաբանները. Ջավախք, Լոռի (հոդվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 52-61:

233. Արցախ-Ջավախք. պատմական գուգահեռներ, Հայոց հյուսիսային դարաբանները. Ջավախք, Լոռի (հոդվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 62-74:

234. Ջավախքի հիմնահարցը, Հայոց հյուսիսային դարաբանները. Ջավախք, Լոռի (հոդվածների ժողովածու), Ե., 2010, թիվ 5, էջ 75-97:

235. Ներածություն, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսանքների դասագիրք (ԸԲՄ), Սելբոնյան Ա., Չոբանյան Պ., Սիմոնյան Ա. և ուրիշներ, , Ե., էջ 4-5:

236. Արևելյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄ), էջ 26-29:

237. Արևմտյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄ), էջ 30-32:

238. Արևելյան Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու նոր փուլը, Հայոց պատմություն, (ԸԲՄ), 11-րդ դասարան, էջ 33-36:

239. Արևմտահայությունը XIX դարի 20-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄ), էջ 37-39:

240. Հայաստանը XIX դարի 30-40-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄ), էջ 39-43:

241. Արևելյան Հարցի սրունը: 1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայերը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 54-58:
242. Հայկական հարցի միջազգայնացումը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 58-62:
243. Հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 63-66:
244. Ազգային-հասարակական շարժումները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 66-69:
245. Ազգային պայքարի նոր գաղափարախոսությունը: Ազատագրական խմբակները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 69-73:
246. Հայ ազգային կուսակցությունները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 74-78:
247. Ազատագրական պայքարի վերելքը: Հայրուկային շարժումը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 78-82:
248. Արևմտահայերի ցեղասպանության թուրքական ծրագրի իրագործման սկիզբը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 82-85:
249. Ազատագրական պայքարը 1894-1896 թվականներին: Հայկական հարցը և տերությունները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 86-89:
250. Հայաստանը նորագույն շրջանում, ներածություն, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ԸԲՄՐ), էջ 182:
251. Հայաստանի Հանրապետությունը և Ջավախքը 1918-1920 թթ., Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, հ. 11, Ե., 2010, էջ 258-284:

252. Ռուբեն Սաֆրաստյան, Օսմանյան կայսրություն. ցեղասպանության ծրագրի ծագումնաբանությունը (1876-1920), Երևան, «Լուսակն» հրատ., 2009, 248 էջ:

253. Ներածություն, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, հունանիտար հոսքի դասագիրք (ՀՀԴ), Մելքոնյան Ա., Բարխուդարյան Վ., Հարությունյան Գ., Չոբանյան Պ., Սիմոնյան Ա., Նազարյան Ա., Ե., Ջանգակ, 2010, էջ 3-4:

254. Հայաստանը 11-րդ դարի երկրորդ կեսին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 29-33:

255. Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը օտար նվաճողների դեմ 12-14-րդ դարերում, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 33-40:

256. Արևելյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 134-137:

257. Արևմտյան Հայաստանը XIX դարի սկզբին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 138-142:

258. Արևելյան Հայաստանը Ռուսաստանին միացնելու նոր փուլը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 142-147:

259. Արևմտահայությունը XIX դարի 20-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 147-152:

260. Հայաստանը XIX դարի 30-40-ական թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 152-156:

261. Արևելյան Հարցի սրումը: 1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայերը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 169-173:

262. Հայկական հարցի միջազգայնացումը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 173-178:

263. Հայ հասարակական-քաղաքական հոսանքները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 179-183:

264. Ազգային-հասարակական շարժումները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 183-187:

265. Ազգային պայքարի նոր գաղափարախոսությունը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 188-190:

266. Ազատագրական խմբակները և կազմակերպությունները, Հայոց պատմություն, (ՀՀԴ), էջ 191-194:

267. Հայ ազգային կուսակցությունները, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 194-201:

268. Ազատագրական պայքարի վերելքը: Հայրուկային շարժումը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 202-206:

269. Արևմտահայերի ցեղասպանության թուրքական ծրագրի իրագործման սկիզբը, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 206-210:

270. Ազատագրական պայքարը 1894-1896 թվականներին, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 211-214: :

271. Հայկական հարցը և տերությունները 19-րդ դարի վերջին տասնամյակում, Հայոց պատմություն, 11-րդ դասարան, (ՀՀԴ), էջ 215-218:

272. Առաջաբան, Թերզեան Պերճ, Յետադարձ անդրադարձ, յօդուածներու, ելոյթներու, հարցազրոյցներու եւ ուսումնասիրութեան ժողովածոյ, Գահիրէ, 2010, էջ 13-17:

*բ) ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ա. ՍԵԼԲՈՆՅԱՆԻ
ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ*

1994

1. Սկրուչյան Լ., Երզրունի նահանգի վարչատնտեսական և սոցիալական նկարագիրը, Երկիր, Ե., 1994, 15 հունիս, էջ 7:
2. Բարթիկյան Ջ., Արժեքավոր աշխատությունն Կարնո նահանգի մասին, Հայաստանի Հանրապետություն, 1994, 22 նոյեմբեր, թիվ 227, էջ 3:
3. **Армянское население Эрзрумского вилайета в первом тридцатилетии XIX века (историко-демографическое исследование), Е., 1994, 179 с., Вопросы истории, Научно-информационный бюллетень. Общественные науки в республике Арения, с. 5-10.**
4. «Էրզրուն»։ արժեքավոր գիրք, Ջավախք, Ախալքալաք, 1994, նոյեմբեր, էջ 3:

1995

5. Վարդիկյան Գ., Սեր ճանաչված գիտնականները. Բարձրարժեք աշխատությունն Երզրունի նահանգի մասին, Փարոս, Ախալքալաք, 1995, 31 հունվար, թիվ 1, էջ 3:
6. Կարապետյան Ա., Վերադարձ ազգային արմատներին (Ա. Սելբոնյանի «Էրզրուն» աշխատության առթիվ, Նպատակ, Ե., 1995, սեպտեմբեր, թիվ 16, էջ 3:

1996

7. Կարապետյան Ա. Բ. - Ա. Ա. Մելքոնյան. Էրզրուն (պատմա-ժողովրդագրական ուսումնասիրություն), ԼԳԳ, 1996, թիվ 1, էջ 151-152:

1999

8. Կոստանյան Է., Էրզրունից Ջավախք, Հայաստանի Հանրապետություն, Ե., 1999, 12 օգոստոս, էջ 7:

9. Կարապետյան Ա., Ջավախքի պատմության հերոսական և ողբերգական էջերը, Ազգ, Ե., 1999, հուլիս, էջ 6-7:

2000

10. Սեդրակյան Մ., Ջավախքի պատմության ուրվագծեր, Վրաստան, Թբիլիսի, 2000, 1 հուլիսի, թիվ 53-54, էջ 7:

11. Մշվանունի Մ., Արժեքավոր ուսումնասիրություն, Արշալույս, Նինոծմինդա, 2000, հունիս, թիվ 11-12, էջ 5:

12. **Седракян М., Правда об истории Джавахка, Пятигорский армянский вестник, Пятигорск, 2000, ноябрь, № 11, с. 3.**

2002

13. Ashot Melkonyan, Demographic polisy of the Ottoman Government as a from of Genocige on the examples of the Erzrum and Axalcixa provinces, Armeniaca (English summers of armenological publications in Armenia 20029, s. 130.

14. Ashot Melkonyan, Javaxk and armenian national liberation movements, Armeniaca (English summers of armenological publications in Armenia 20029, s. 146.

2003

15. Մաղալյան Ա., Պատմական Ջավախքի անցյալն ու ներկան, Ասպնջակ, 2003, 16-30 ապրիլ, էջ 14:

16. Մաղալյան Ա., Ջավախքի անցյալն ու ներկան, Երկիր, 2003, 1 մայիս, էջ 6:

17. Բարխուդարյան Վ., Ջավախքի պատմության մասին, Գրական թերթ, 2003, 9 մայիսի, էջ 5:

18. Բարխուդարյան Վ. - Աշոտ Մելքոնյան, Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին. Երևան, «Ձանգակ-97» հրատ., 2003, 544 էջ, ՊԲՀ, 2003, թիվ 2, էջ 294-297:

19. Սարգսյան Ջ., Գիրքը՝ Ջավախքի անձնագիր, Հայաստանի Հանրապետություն, 2003, 5 հուլիսի, էջ 5:

20. Թունյան Վ. Գ. – Մելքոնյան Ա. Ա., Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին (պատմաքննական ուսումնասիրություն), Երևան, 2003, «Ձանգակ-97» հրատ., 544 էջ, Լրաբեր Հասարակական գիտությունների, 2003, թիվ 2, էջ 200-202:

21. Սիմոնյան Հ. Ռ. - Աշոտ Մելքոնյան, Ջավախքը XIX դ. և XX դ. առաջին քառորդին, «Ձանգակ-97» հրատարակչություն, Երևան, 2003, էջ 544, Բանբեր Երևանի համալսարանի, 2003, թիվ 3, էջ 186-188:

22. Քառյան Ա., Գիրք, որին սպասել ենք, «Մխիթար Գոշ», գիտամեթոդական հանդես, Վանաձոր, 2003, էջ 108-110:

2004

23. **Седракян М., Джавахк в XIX и начале XX веков, Арменистика, Пятигорск, 2004, № 1, с. 34-39.**

24. Նոր հրատարակություններ, Աշոտ Մելքոնյան, «Ձափաբը XIX դարում և XX դարի առաջին քառորդին»: «Ձանգակ – 97» հրատարակչություն, Երևան, 2003, 544 էջ (A-5), Շրջադարձ, 2004, հունիս, թիվ 3, էջ 21:

2005

25. Աշոտ Մելքոնյան, Նյութեր Ախալցխայի և Ախալքալաքի դպրոցների պատմությունից (19-րդ դար-20-րդ դարի սկիզբ), Երևան, 2005, Երիտասարդ պատմաբան, ԵՊՐ պատմության ֆակուլտետի ուսանողական պարբերական, 2005, թիվ 7, էջ 10:

2006

26. Կարապետյան Արմեն, Արդիական, հրատապ շեշտադրումներ (Աշոտ Մելքոնյանի «Նյութեր Ախալցխայի և Ախալքալաքի դպրոցների պատմությունից (19-րդ դար-20-րդ դարի սկիզբ)» աշխատության կապակցությամբ), Կրթություն, 2006, 15 մարտ, էջ 5:

2007

27. Մաղալյան Վ., Գիտնականի նոր մենագրությունը, Զոգևոր հայրենիք, 2007, փետրվար, էջ 7:

2008

28. Կարապետյան Արմեն, Ընդդեմ հայոց պատմության նեո-գալիոլիանան, Երևան, 7 օր, 2008, 26-29 սեպտեմբեր: Տե՛ս նաև Շողակն, 2008, հոկտեմբեր Ա, թիվ 18, էջ 7:
29. Կարապետյան Արմեն, Սիբազան լեռան խորհուրդը..., Գիտություն, 2008, թիվ 5, դեկտեմբեր, էջ 8:

2009

30. Ավագյան Բ. Ռ., Աշոտ Մելքոնյան, «Արարատ. Հայոց անմահության խորհուրդը», Ե., 2008, «Տիգրան Մեծ», հրատ., 96 էջ + 114 լուսանկար, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, 2009, թիվ 1, էջ 252-257:
31. Ավագյան Բնարիկ, Արարատին վայել «Արարատ». Աշոտ Մելքոնյանի «Արարատ. Հայոց անմահության խորհուրդը» գրքի և ֆիլմի առիթով, Ազգ, 2009, 20 մարտ, էջ 4: Տե՛ս նաև Գիտություն, 2009, հունիս, թիվ 6, էջ 8:
32. **Авагян Кнарик, -Арарат, достойный Арарата, о книге и фильме профессора Ашота Мелконяна, Голос Армении, 2009, 9 апреля, с. 7.**
33. Կարապետյան Արմեն, Առաապելն առ Արարատ..., Շողակն, 2009, մարտ Ա, թիվ 5, էջ 7: Նույնը տե՛ս Երկիր, 2009, 23 ապրիլ և Կարապետյան Արմեն, պատմություն և ճակատագիր, Ե., 2010, էջ 74-46:
34. Աւագեան Բնարիկ, Արարատին վայել «Արարատ». փրոֆեսոր Աշոտ Մելքոնեանի «Արարատ. Հայոց անմահութեան խորհուրդը» գրքի եւ ֆիլմի առիթով, Ազդակ, բացառիկ, 2009, 24 ապրիլ, էջ 188-191:

*զ) ՀԱՐՑԱԶՈՐՈՒՅՑՆԵՐ Ա. ՍԵԼՔՈՆՅԱՆԻ ՀԵՏ ԵՎ
ՀՈՂԱԾՆԵՐ ՈՒ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՆՐԱ ՍԱՍԻՆ*

1978

1. Աջամոլյան Ն., Հուզիչ էր (ոսկե մեդալի հանձնման արարողություն Դ. Դեմիրճյանի անվան հայկական միջնակարգ դպրոցում), Փարոս, Ախալքալաք, 1978, 21 փետրվարի, թիվ 22, էջ 4:
2. Կիսանյակի մեր գերազանցիկները, Երևանի համալսարան, 1978, 4 մարտ, թիվ 9, էջ 1:

1979

3. Պատվականյան Մխիթար, ճանաչենք մեր գերազանցիկներին. Եռանդ և ակտիվություն, Երևանի համալսարան, 1979, 8 դեկտեմբերի, էջ 1:

1980

4. Ոսկանյան Վ., Մեր անվանական թոշակառուները. Խոստումնալից ու օրինակելի ճանապարհ, Երևանի համալսարան, 1980, 15 նոյեմբեր, էջ 2:

1990

5. **Амирджанян Л., Общество одесситов, Республика Армения, 1990, 8 июля, с. 3.**

1994

6. Ներկայացվել են մրցույթին, Հայաստանի Հանրապետություն, 1994, 9 սեպտեմբերի, էջ 4:

7. «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր վարչության հայտարարությունը (Ա. Մելքոնյանին հիմնադրամի մրցանակ շնորհելու մասին), Հայաստանի Հանրապետություն, 1994, 4 նոյեմբերի, էջ 2:

8. Призеры Фонда Айастан 1994 года, Республика Армения, 1994, 29 ноября, с. 2.

1995

9. Վարդիկյան Գ., Մեր ճանաչված գիտնականները. Բարձրաժեք աշխատություն Երզրումի նահանգի մասին, Փարոս, Ախալքալաք, 1995, 31 հունվար, թիվ 1, էջ 3:

1998

10. Չոլախյան Ա., Ձայն մը հնչեց Երզրումի հայոց լեռներեն... Երզրումի նահանգին նվիրված միջազգային գիտաժողովի շուրջ, Հզոր հայրենիք, 1998, 9-16 դեկտեմբեր, էջ 4-5:

11. (Երզրումի նահանգին նվիրված գիտաժողովի մասին), Նոր կյանք, Լոս-Անջելես, 1998, 22 հոկտեմբեր, էջ 35:

12. 17 Scholares present comprehensive Histori of Erserum, Armenien Life, 1998, november 19-25, s. 27.

1999

13. Չոլախյան Ա., Եկող տարի՝ Գերմանիա. Հայագիտական միջազգային աննախադեպ գիտաժողով, Հզոր հայրենիք, 1999, էջ 3-4:

14. Ղուլյան Ի., Կովկասյան տուօն, թե՞ հրաբխային խառնարան (Ձավախքին նվիրված հայ-վրացական գիտաժողովի նասին), Զգոր հայրենիք, 1999, 23 ապրիլ, թիվ 13, էջ 2-3:

15. **Банчик Н., Мозаика из осколков древней цивилизации, заметки с конференции по истории Армении, Взгляд, Лос Анджелес, 1999, 27 февраля — 5 марта, с. 25.**

2000

16. Depeyrot Georg, Numismatique, Nouvelles d Armnie, Paris, 2000, Juin, N 54, s. 41.

2001

17. Զակոբյան Արմեն, Սահմանի փոփոխությունները եղել են հայկական տարածքների հաշվին, Զայոց աշխարհ, 2001, 15 հունվար:

18. Օրթագիւղի եկեղեցւոյ սրահին մէջ անմոռանալի համերգ, ժամանակ, Ստամբուլ, 2001, 25 օգոստոս, էջ 1,4:

19. Կարապետյան Ա., Ղեպի Էրզիր, պապերի երկիրը, Երկիր, 2001, 15 նոյեմբեր, էջ 4:

20. Գրիգորեան Գ. Ա., Զանազգայինի կազմակերպած դասախօսական երեկոյ. դասախօս՝ Աշոտ Սելքոնեան, «Ձավախքը հայ-վրացական պատմութեան մէջ եւ այսօր», Զայրենիք, Բոստոն, 2001, 14 դեկտեմբեր, էջ 11, 14: Նույն հոդվածը տե՛ս արտատպված Ասպարէզ, 2001, 26 դեկտեմբեր, էջ 7:

2002

21. Եսայան Ա., Բոլոր փոփոխությունները հոգուտ դիմորդի, Հայոց աշխարհ, 2002, հուլիս-օգոստոս:

22. **Кананова Н. - А. Мелконян, Политические контакты с Турцией для Грузии важнее и дороже исторической правды, Новое время, Е., 2002, 4 сентября, с.2.**

23. Գալստյան Աննա, Եկեղեցին հավատք է և ազգային անգնահատելի արժեք. հարցազրույց ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, պատմագիտության դոկտոր Աշոտ Մելքոնյանի հետ, Շողակն, 2002, սեպտեմբեր Ա, Բ, թիվ 17, 18, էջ 8:

24. Դեմիրճյան Ա., «Հոգևոր Անի», Հայաստանի Հանրապետություն, 2002, 26 սեպտեմբեր, էջ 5:

25. Մեսրոպ արք. Աշճեան, Պահն ու յաւերժութիւնը, Ե, 2002, էջ 138, 145, 146, 152-154, 166, 172, 177, 179-182, 186, 433, 434:

2003

26. Գալստյան Լ., Կիրառարակվի հայոց պատմության քառահատորյակ, Երկիր, 2003, 28 մարտ-3 ապրիլ, էջ 10:

27. Դասախօսութիւն. Աշոտ Մելքոնեան, Յուսաբեր, Գահիրե, 2003, 24 ապրիլ, էջ 4:

28. Եգիպտահայ գաղութը կոգեկոչէ Ապրիլեան եղեռնի 88-րդ տարելիցը, Տեղեկատու, Գահիրե, 2003, ապրիլ, էջ 7-8:

29. Արիլեան եղեռնի 88-րդ տարելիցի համազգային յուշահանդես, Արև, Գահիրե, 2003, 8 մայիս, էջ 3, 9 մայիս, էջ 3, 14 մայիս, էջ 2:
30. Մեծ եղեռնի 88-ամեակի ոգեկոչումներ Գահիրեի մեջ. Օրուան բանախօս Աշոտ Մելքոնեան, Յուսաբեր, Գահիրե, 2003, 9 մայիս, էջ 2:
31. Արիլեան եղեռնի ոգեկոչումներ Աղեքսանդրիոյ մեջ, Յուսաբեր, Գահիրե, 2003, 14 մայիս, էջ 3:
32. Արիլեան եղեռնի 88-րդ տարելիցն ու համազգային յուշահանդեսը, Ջահակիր, Գահիրե, 2003, 22 մայիս, էջ 3-4:
33. Վարդանյան Վ., Անհրաժեշտ է համագործակցված և միասնական մարտավարություն, Հայոց աշխարհ, 2003, 4 հուլիս:
34. Այվազյան Գևորգ, Ու փակ դուռ չկար նրա առջև (Աղաաի Մելքոնյանի գրքի մասին), Արշալույս, Նինոսմինդա, 2003, օգոստոս, էջ 5:
35. Պողոսյան Ռ., Առաջին անգամ մեկտեղվելու են հայազգիտական բոլոր ուժերը, Ազգ, 2003, 11 սեպտեմբեր, էջ 1-2:
36. Վարդանյան Վ., Մեզ համար դա քաղաքական հարց է, Հայոց աշխարհ, 2003, 12 սեպտեմբեր, էջ 4:
37. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի 60 տարին, ՊԲՀ, 2003, թիվ 2, էջ 314-316:
38. Գրիգորյան Գ., ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի 60 տարին, Ե., 2003, էջ 6, 32 է (լուսանկար), 41, 43:
39. Միջազգային առաջին հայազգիտական համաժողովում, Հայաստան, 2003, 18 սեպտեմբեր, էջ 3:
40. Հայազգիտական միջազգային առաջին համաժողովը, Երևանի համալսարան, 2003, 20 սեպտեմբեր, էջ 1:

41. ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի 60 տարին, Գիտություն, 2003, էջ 5:

42. Գուլակյան Հ., ճանաչենք ինքներս մեզ և օտարներին. խորհրդածություններ հայագիտական միջազգային համաժողովի շուրջ, Օր, 2003, 9-10 հոկտեմբեր, էջ 4:

43. Պողոսյան Ռ, Հայոց հին պատմության կնճռոտ հարցերը կհարթվեն հիմնավոր փաստարկներով, Ազգ, 2003, 12 նոյեմբեր, էջ 3:

44. Հովհաննիսյան Ա., Օտարանությունը պետք է վերջ տալ. մեր լեզուն, Հայոց աշխարհ, 2003, 15 նոյեմբեր, էջ 12:

2004

45. Հայոց պատմությունը՝ նորովի. Աշոտ Սելքոնյան - ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, Հայաստանի Հանրապետություն, 2004, 20 հունվար, էջ 5:

46. **Не быть палачом, не стать жертвой, Республика Армении, 2004, 28 января, с. 5.**

47. Զորյան Հ., Ցեղասպանության ճանաչումը՝ կանխարգելող գործոն, Երկիր, 2004, 30 հունվար, էջ 4:

48. Ցեղասպանությունները պետականորեն ճանաչելու գործընթացը կարևորվել է որպես հետագայում ցեղասպանությունների կանխարգելման մեխանիզմ, Հայաստանի Հանրապետություն, 2004, 30 հունվար, էջ 2:

49. Նազարյան Ծ., Ստոկհոլմում հայոց ցեղասպանությունը նշվել է որպես կատարված փաստ, Հայաստանի Հանրապետություն, 2004, 3 փետրվար, էջ 3:

50. ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Սելքոնյանը հանդիպել է վրաց պատմաբանների հետ, Հայաստանի Հանրապետություն, 2004, 26 փետրվար, էջ 2:

51. Հայ պատմաբանի հանդիպումը վրաց պատմաբանների հետ, Երկիր, 2004, 27 փետրվար - 4 մարտ, էջ 1:

52. Բուստանջյան Ա., Երևանցի անվանի պատմաբանի դասախոսությունը Թբիլիսիում, Վրաստան, Թբիլիսի, 2004, 28 փետրվար, էջ 8:

53. Բրուսյան Ա., Սիլադակյոլ քարեր. դասախոսություն Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդարանում, Շողակն, 2004, մարտ Բ, թիվ 6, էջ 1:

54. *გბახთიჯე თ., ძეგლობის ძეგლებული ხეობა, საქართველოს რესპუბლიკა, 2004, 6 მარტი, გვ 4*

55. Այլընտրանք չկա, Երկիր, 2004, 9-15 ապրիլ, էջ 3: Նույն հոդվածը (Այլընտրանք չկայ) արտատպված տե՛ս նաև Ասպարեզ, Գլենդել, 2004, 14 ապրիլ, էջ 2:

56. Գալստյան Լ, Գիտական բանավե՛րը ծուղակ է. հարցազրույց ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, պատմագիտության դոկտոր Աշոտ Սելքոնյանի հետ, Երկիր, 2004, 23-29 ապրիլ, էջ 1, 14: Նույն հոդվածը (Գիտական բանավե՛րը ծուղակ է) արտատպված տե՛ս նաև Ասպարեզ, Գլենդել, 2004, 30 ապրիլ, էջ 7:

57. Սուքիասյան Ա., Հայաստան են ժամանել Վրաստանի «Ռուսթավելի» ընկերության պատվիրակության անդամները, Հայաստանի Հանրապետություն, 2004, 5 մայիս, էջ 5:

58. Բուդաղյան Լ., Բարեկամությունը կապաստեցվի, Առավոտ, 2004, 5 մայիս, էջ 5:

59. **Լ. Մ., Конференция в Ереване, Голос Армении, 2004, 8 мая, с. 4**

60. **Сатян А., Ричард Ованнисян: „Комиссии по примирению нужны искренние люди, неконъюктурные...”, Новое время, 2004, 8 мая, с 2**

61. **Чалоян М, Это дорого каждому из нас, Голос Армении, 2004, 11 мая, с. 6.** Նույն հոդվածը արտատպված տե՛ս նաև **Свободная Грузия, 20 мая, с. 4**

62. Աշըգեան Շ., Հարցազրույց Հայաստանի ազգային ակադեմիայի պատմության հիմնարկի տնօրեն, պատմական գիտություններու դոկտոր՝ Աշոտ Սելքոնեանի հետ. «Ես գլուխ եմ խոնարհում Ջալալի ժողովրդի առջեւ, որը խոնարհաբար տանում է բոլոր դժուարությունները եւ ատամները սեղմած դիմանում», Ազդակ, 2004, 12 մայիս, էջ 5: Նույն հոդվածն արտատպված տե՛ս «Ասպարեզ», Գլենդել, 2004, 28-29 մայիս, էջ 13, 22-24:

63. Սարիբեկյան Կ., Անմարելի կարոտ, Ե., 2004, էջ 8:

64. Ոսկանյան Վ., Միանաբար պայքարենք մեր պատմության ու նշակույթի ճակատագրի համար, Ասպնջակ, 2004, 1-15 մայիս, էջ 8:

65. Պողոսյան Ռ., Պատմական ժողովրդագրությանը նվիրված առաջին գիտաժողովը, Ազգ, 2004, 20 մայիս, էջ 2:

66. Պողոսյան Ռ., Պետականության գաղափարը՝ բարձրագույն արժեք, Ազգ, 2004, 28 մայիս, էջ 1, 4:

67. Գալստյան Լ., Հասել է դոկտոր դառնալու հերթը, Երկիր, 2004, 28 մայիս – 3 հունիս, էջ 1, 14:

68. Մանգասարյան Կ., Հակոբյան Ս., Մտավորականությունը ուղեկցում է երկխոսության ճանապարհը, Աշոտ Մելքոնյան, ՀՀ ՊԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, Երկիր, 2004, 28 մայիս – 3 հունիս, էջ 4-5:

69. Գևորգյան Լ., Վիեննական առաջիկա հայ-թուրքական բանավեճի հայաստանյան քննարկումների շուրջ, Շողակն, 2004, ապրիլ Բ, թիվ 8, էջ 2:

70. Պողոսյան Ռ., Պատմական ժողովրդագրության շատ հարցեր գիտականից ավելի քաղաքական են, Ազգ, 2004, 18 հունիս, էջ 2:

71. Նանյան Գ., ժողովրդագրությունը պատմագիտության անբաժան մասն է, Հայաստանի Հանրապետություն, 2004, 18 հունիս, էջ 2-3:

72. Գուլակյան Ջ., Հայոց ցեղասպանությունը «գործո՞ն»... , Շրջադարձ, Ե., 2004, հունիս, թիվ 3, էջ 5-8, 39-40:

73. Եռօրեայ 2-րդ խորհրդածողովը՝ «Հայ Ղառն այսօր» խորագրով, Ալիք, Թեհրան, 2004, 3 յուլիս, էջ 1:

74. «Հայ Ղառը՝ այսօր». հանրութեան հետ հանդիպում-զրոյց, Ալիք, 2004, 6 յուլիս, էջ 1, 8:

75. «Հայ Ղառն այսօր» սեմինարը եւ տեսակետներ, Ղուկա Աշոտ Մելքոնեան, Ալիք, 2004, 7 յուլիս, էջ 2:

76. Արմինե, Մենք շատ հզոր ենք ամեն ինչով, մշակութային հզոր դաշտով, մեր տարաբնույթ էությունը...: Հարցազրույց ղուկա Աշոտ Մելքոնեանի հետ, Ալիք, 2004, 18 յուլիս, էջ 3, 19 յուլիս, էջ 3, 6:

77. Լալա, Եւրոպայի Հայ Ռատի յանձնախմբի նախագահու-
հի Հիլրա Չոարյեանը եւ Հայաստանի Գիտութիւնների ազ-
գային ակադեմիայի պատմութեան ինստիտուտի տնօրէն,
պատմագիտութեան դոկտոր Աշոտ Սելքոնեանը՝ Նոր Ջու-
ղայուն, Ալիք, 2004, 19 յուլիս, էջ 4:

78. Չաքոյան Հ., Թուրքական մանուկը կեղծիք է տարածում
Վիեննայի հանդիպման մասին, Ազգ, 2004, 23 հուլիս, էջ 1,3:

79. Սահակյան Գ., Հարցազրույց Պատմութեան ինստիտու-
տի տնօրէն Աշոտ Սելքոնյանի հետ, Հայ-արիներ, Ե., 2004,
սեպտեմբեր, թիվ 18, էջ 5-7:

80. Պողոսյան Ռ., Կառավարութեան խոստումներից գիտնա-
կանները մահու չափ հոգնել են, Ազգ, 2004, 4 սեպտեմբեր,
էջ 2:

81. Գրիգորյան Կ., Ջրագուրկ Հայաստանի օազիսները, Հա-
յաստանի Հանրապետություն, 2004, 15 սեպտեմբեր, էջ 5:

82. Բաղայան Ս., Շնորհվեցին ԹՍՄ «Հայկաշեն Ուզուն-
յան» գրական մրցանակները, Ազգ, 2004, 15 սեպտեմբեր,
էջ 1, 6:

83. Ջեբեջյան Հ., Ոգու սովը եկել է. չնայած դրան՝ 4 մտավի-
րականներ դեռ ստեղծագործում են, Առավիտ, 2004, 15
սեպտեմբեր, էջ 6:

84. Արժանացել են մրցանակի, Գրական թերթ, 2004, 17
սեպտեմբեր, էջ 1:

85. Հարցազրույց՝ Հայաստանի գիտութիւնների ազգային
ակադեմիայի պատմութեան հիմնարկի տնօրէն, դոկտ.
Աշոտ Սելքոնեանի հետ. Մեսրոպ արք. Աշճեանը ինձ համար
մարդկային իտեալի անգերազանցելի օրինակ է, Ազգակ,
2004, 22 հոկտեմբեր, էջ 4, 9,10:

86. Հարությունյան Գ., Գնա՞լ թե չգնալ Վիեննա. ինչի՞ մասին խոսել թուրքերի հետ, Հայոց աշխարհ, 2004, 27-28 հոկտեմբեր, տե՛ս նույնը՝ Ալիք, 2004, 10 նոյեմբեր, էջ 3:

87. Վարդանյան Ն., Հայ-վրացական հարաբերությունների արդի վիճակը և հնարավոր հեռանկարները (հարցազրույց ԶԶ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Սելքոնյանի հետ), Գիտություն, Ե., 2004, նոյեմբեր, թիվ 11, էջ 3:

88. **Гулакян А., Сегодня турецкая сторона занимает крайне жесткую позицию, заявил директор института истории НАН РА Ашот Мелконян, Голос Армении, 2004, 9 декабря, с. 5.**

89. Յուշ երեկոյ՝ Սեսրոպ արք. Աշճեանի Յիշատակին, Հայրենիք, Բուսթըն, 2004, 12 նոյեմբեր, էջ 7:

2005

90. Հայ-թուրքական երկխոսությունները չեն կայանում թուրքական կողմի մեղքով, Հայաստանի Հանրապետություն, 2005, 18 հունվար, էջ 1-2:

91. Գրիգորյան Արտակ, Տարածքային պահանջատիրության խնդիրները. Լ. Բարսեղյանի տարօրինակ մեկնաբանությունները, Հայոց աշխարհ, 2005, 19 հունվար, էջ 7:

92. **Борян Нвард, Одним патроном - двух зайцев. Ашот Мелконян, директор института истории НАН РА, Наши стараются выглядеть чересчур европеизированными, Голос Армении, 2004, 3 февраля, с. 2.**

93. Պողոսյան Ռուզան, «Կեղծ ակադեմիզմից ազատվելու հոգեբանական պատնեշը հաղթահարել ենք», Ազգ, 2005, 18 փետրվար:

94. Հայ-արիներ, 2005, փետրվար, բացառիկ, էջ 16:

95. Միրզոյան Էմիլ, Կոչեն ապրողաց (հարցազրույց պրոֆ. Ա. Մելքոնյանի հետ), «Սեդիկուս», ԵՊԲՀ Խորհրդարանի ամսաթերթ, 2005, մարտ, թիվ 2, էջ 9:

96. Քնարիկ Իսոյան, Ցեղասպանության ճանաչումն ինքնանապատակ չէ, Այբ Ֆե, 2005, մարտ 25-31, էջ 7:

97. Ավագյան Արմինե, Աշոտ Մելքոնյան. «Պանթուրքիզմի ճանապարհին խոչընդոտ է մնում միայն Սեդրին», Հարցազրույց ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, պ. գ. դ., պրոֆ. Աշոտ Մելքոնյանի հետ, Սյունյաց երկիր, 2005, 6 ապրիլի, էջ 4-5:

98. Escuela Hispano Rusa, de Altos Estudios Musicales. Seminario Galego de Educacion para a Paz. Acto Conmemorativo dedicado al 90 Aniversario del Genocidio del Pueblo Armenio. Historia de Armenia y Genocidio del Pueblo Armenio, organizado y llevado a cabo por el Gobierno Turco en el ano 1915. Ponente - Director del Instituto de Investigacion Historica de la Academia de Ciencias de Armenia, Dr. Ashot Melkonyan. 9. 04. 2005.

99. Արևշատյան Ն., Գյումրեցիները եղեռնն էին հիշում. մեկ օր առաջ ավարտվեց Գյումրիի մանկավարժական ինստիտուտում կազմակերպված «Մեծ եղեռն – 90» հանրապետական երկօրյա գիտական նստաշրջանը, Առավիտ, 2005, 16 ապրիլ, էջ 10:

100. «Մեծ եղեռն. իրողութիւն եւ դատապարտում» խորագրով գիտաժողովն սկսեց իր աշխատանքները, Ալիք, Թեհրան, 2005, 20 ապրիլի, էջ 3:

101. Ստեփանյան Միհր, Հաղթարշավը կշարունակվի մինչև վերջնական հաղթանակ, «Մարզաշխարհի» հյուրն է ՀՀ ԳԱԱ պատմութեան ինստիտուտի տնօրեն, պատմական գիտությունների դոկտոր, արոՖեսոր Աշոտ Մելքոնյանը, Մարզաշխարհ, Ե., 2005, 19-25 ապրիլ, էջ 1-2, 26 ապրիլ, էջ 3:

102. Դանիելյան Մալի, Մեծ եղեռն 90. իրողություն, դատապարտում, Ուխտ Արարատի, թիվ 1, ապրիլ, 2005, էջ 2:

103. Թովմասյան Անժելա, Աշոտ Մելքոնյան. «Թուրքիայի հասարակությունն այսօր հիվանդ է», Երրորդ ուժ, Ե., 2005, 29 ապրիլ- 6 մայիս, էջ

104. Գասպարյան Գայանե, Ստեղծվել է Հայոց ցեղասպանության գիտական հայեցակարգ. Խնդիրը հասնում է Իսպանիա, Հայաստանի Հանրապետություն, 2005, 4 մայիսի, էջ 5:

105. **Гулакян А., В XXI веке мир сам склоняется к справедливости. А мы. . . Голос Армении, 2005, 28 июля, с. 6.**

106. Հայաստան-Ափիւնջ մտաւորականներու համագումարը սրտաբաց երկխօսութեամբ քննեց հայութեան հիմնահարցերը, Ազդակ, 2005, 13 օգոստոս, էջ 1, 3:

107. Աշոտ Մելքոնեան այցելեց «Ազդակ»-ի խմբագրատուն, Ազդակ, 2005, 17 օգոստոս, էջ 3:

108. «Հայաստան-Սփիւռք գործակցութեան հեռանկարներու որոնում» մտաւորականներու հաւաքը սկսաւ, Արարատ, Պէյրութ, 2005, 12-18 օգոստոս, էջ 1:

109. «Արարատ»-ի հանդիպումը Հայաստան-Սփիւռք մտաւորականներու համագումարին մասնակիցներուն հետ հարցում ուղղուած Հայաստանի գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի պատմութեան ինստիտուտի տնօրէն դոկտ. Աշոտ Սէլբոնեանին, Արարատ, Պէյրութ, 2005, 19-25 օգոստոս, էջ 6:

110. Համապետական զգացողութիւն, ակնարկ (խմբագրական Ա. Սէլբոնեանի հարցազրոյցի առիթով), Ազդակ, 2005, 1 սեպտեմբեր, էջ 1:

111. Յակորեան Յ. ժաբ , Մենք պէտք է դառնանք պետականութեան զգացողութիւն ունեցող ազգ. «Ազդակ»-ին կըստ դոկտ. Աշոտ Սէլբոնեան, Ազդակ, 2005, 1 սեպտեմբեր, էջ 5, 8:

112. Ապտալեան Ա., Դոկտ. Ա. Սէլբոնեանի հարցազրոյցին առիթով. ազգային համապետական մտածողութեան անվիտալիզմի մասին, Ազդակ, 2005, 6 սեպտեմբեր, էջ 6:

113. Մաղալյան Վ. Ս., Աշխարհը ճանաչում է հայոց ցեղապանութիւնը (Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված Հայոց մեծ եղեռնի 90-րդ տարելիցին), ԲԵՂ, 2005, թիվ 2, էջ 201:

114. Երկօրեայ խորհրդածողով նւիրուած Հայ Դատի հիմնախնդիրներին, Ալիք, 2005, 9 հոկտեմբեր, էջ 1-2:

115. Դասախօսական երեկոյ «Հայ Դատը՝ տարածաշրջանային կացութիւնների լոյսի տակ» թեմայով, Ալիք, 10 հոկտեմբեր, էջ 1:

116. Խորհրդածողով. տեսակետներ եւ եզրայանգումներ, Ալիք, 13 հոկտեմբեր, Աշոտ Մելքոնեան, պ.գ.դ. պրոֆեսոր, Գիտութիւնների ազգային ակադեմիայի պատմութեան ինստիտուտի տնօրեն, էջ 4:

117. Կայացաւ «Համշենը և համշենահայերը» թեմայով միջազգային գիտածողովը (Սոչի, 13-15 հոկտեմբեր), Երկիր, 2005, 21 հոկտեմբեր, էջ 2:

118. Գալստյան Լ., Հայ դասը պետք է ընկալենք նոր տեսանկյունից. «Համշենը և համշենահայերը» միջազգային գիտածողովը ՀԳԱ պատմութեան ինստիտուտի տնօրեն Ա. Մելքոնյանի մեկնաբանութեամբ, Երկիր, 2005, 21 հոկտեմբեր, էջ 14:

119. Մասնակցեցին Թեհրանի Խորհրդածողովին, Առաքյալ, 2005, հոկտեմբեր, էջ 2:

120. «Հայ դասն այսօր» Խորհրդածողովում. եւ հոգեբանօրէն եւ ռազմավարութեան ու հայեցակարգային առումով լիովին պետք է պատրաստ լինենք 21-րդ դարի մարտահրավերներին (4 մասով), Ալիք, 2005, 29 հոկտեմբեր - 1 նոյեմբեր:

121. Եսայան Անահիտ, Պեն չգնանք պատմականութեան սկզբունքին. երեկ տեղի ունեցաւ ՀՅԴ հիմնադրման 115-րդ տարեդարձին նվիրված գիտածողովը, Հայոց աշխարհ, 2005, 5 նոյեմբեր, էջ 4:

122. Կանալիայան Օֆելյա, ՀՅԴ-ն 115 տարեկան է, Հայաստանի Հանրապետություն, 2005, 5 նոյեմբեր, էջ 2:

123. **На страже исторической правды. Интервью с директором Института истории НАН РА, доктором**

исторических наук, профессором Ашотом Мелконяном, Анив (ІЭЗн), 2005, N 3, с. 36-41.

124. Վարդանյան Սերգեյ, «Հանշենը և հանշենահայերը» թեմայով միջազգային գիտաժողով, Ձայն հանշենական, Ե., 2005, նոյեմբեր-դեկտեմբեր, էջ 1-2:

125. Երևանի պետական բժշկական համալսարան, 1920, 1930, 1995, Հասարակական գիտությունների ամբիոն, Ե., 2005, էջ 39:

2006

126. Ադրբեջանցի պատմաբանները կատարում են երկրի նախագահի քաղաքական պատուերը, Ալիք, 2006, 2 յունևար, էջ 1:

127. Ադրբեջանը՝ փակուղու առջեւ, Ալիք, 2006, 4 յունևար, էջ 1-2:

128. Սամվելյան Անուշ, Չինացող արժեքներ, («Ձաւափք, Ախալցխա, գրականություն, մանուլ, հեղինակներ») ցուցահանդես, Հայաստանի Հանրապետություն, 2006, 1 փետրվար, էջ 3:

129. Թ. Մ., Երևանում ներկայացվում է ջավախահայերի տպագիր մշակույթի ընտրանին, Ազգ, 2006, 1 փետրվար, էջ 6:

130. «Ձաւափքը՝ 21-րդ դարի մարտահրաւերներին ընդառաջ» թեմայով խորհրդաժողով, Ալիք, 2006, 15 փետրուար, էջ 1:

131. Խորհրդաժողով՝ «Ձաւափքը՝ 21-րդ դարու մարտահրաւերներուն ընդառաջ» նիւթով, Ազրակ, 2006, 15 փետրուար, էջ 3:

132. **Новости Армении, Армянские академики требуют повышения зарплаты, 16 февраля, 2006, Day. az**

133. **Кананова Нора, Джавахк перед вызовами XXI века, Новое время, 2006, 18 февраля, с.5.**

134. Պրոֆ. Ա. Մելքոնյան. «Երբ թուրքիայում թուրք գրողին, ժուռնալիստին եւ հասարակական գործչին դատում են..., գիտական շրջանակների հետ գործ ունենալ գիտական մակարդակով, անհնաստ է», Ալիք, 2006, 26 փետրուար, էջ 3:

135. Արձագանք չկա (Ստամբուլում մարտի 15-17-ի հայ-թուրքական գիտաժողովի կապակցությամբ), 2006, 17 մարտ, էջ 1:

136. Մուրադյան Յ., Կարսի նահանգի վարչաժողովրդագրական նկարագիրը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին, Ե., 2006, էջ 14-15:

137. Ասատրյան Գևորգ, Արդարություն, պատմական ճշմարտություն. հարցազրույց ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Աշոտ Մելքոնյանի հետ, Զինվոր, Ե., 2006, 18-25 մարտ, թիվ 10, էջ 7:

138. Ախալքալաքցի մը յունահայութեան առջեւ բացաւ Ջաւախքի պատուհանը. փրօֆ. Աշոտ Մելքոնեանի դասախօսական ելոյթը Ֆիքսի մէջ, Ազատ օր, Աթենք, 12 ապրիլ, էջ 2, 13 ապրիլ, էջ 2-3:

139. Պրոֆ. Աշոտ Մելքոնեան, Ապրիլի 25-ին շատ գործ ունենք անելիք, առաջիկայ տասնամեակը նոր յաղթա-

նակների առիթ կը տայ (դասախօսական երեկո Յունաստանի մէջ), Ալիք, 2006, 20 ասորիլի, էջ 3:

140. Գևորգյան Լարիսա, Մենք քաղաքական խնդիր ունենք, Գրական թերթ, 2006, 28 ասորիլ, էջ 1, 3:

141. Գևորգյան Լարիսա, Տեղասպանության հարցը տեղափոխված է իրավաքաղաքական դաշտ, Շողակն, 2006, ասորիլ Բ, էջ 1-2:

142. Հայեցի դաստիարակութիւն եւ հայերէն լեզուի ուսուցում, Արեւ, Գահիրէ, 2006, 12 ասորիլ, էջ 12:

143. Կարապետյան Արմեն, Հոգևոր հայրենիք. կետարյա վատակի առիվատշյան... (Աղասի Մելքոնյանի «Հայաշխարհի գողտրիկ. Ջակափք» գրքի մասին), Հայաստանի Հանրապետություն, 2006, 25 մայիս, էջ 5:

144. Պրոֆ. Աշոտ Մելքոնեան, «Ասորիլի 25-ին շատ գործ ունենք անելիք. առաջիկայ տասնամեկը նոր յաղթանակների առիթ կը տայ», Ալիք, 2006, 20 ասորիլ, էջ 3, 5:

145. Միքայելյան Ռավիթ, Աղբրեջանում պիտի հասկանան, որ Ռարաբաղը հայկական տարածք է, Հայաստանի Հանրապետություն, 2006, 27 հունիս, էջ 2:

146. ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտը եղել և մնում է Հայաստանի պատմագիտական մտքի կենտրոն, Հոգևոր հայրենիք, Ե., 2006, հուլիս, թիվ 7, էջ 3:

147. «Հայեցի դաստիարակութիւն եւ հայերէն լեզուի ուսուցում» խորհրդակցական համագումարը ՀԲԸՄ-ի 100-ամեակի առիթով տեղի ունեցած Գահիրէի մէջ, Տեղեկագիր, Գահիրէ, 2006, յուլիս, էջ 42-43:

148. Աշոտ Մելքոնյան. պատմաբանի տեսակետը, Քաջատուն, Ախալքալաք, 2006, 25 օգոստոս, էջ 1-2:

149. Պատմաբան արոֆ. Աշոտ Սելքոնեան. «Արցախի օրինակը ցոյց տւեց, որ մենք չախոք է համարենք, որ մեր հայրենիքի մեծագոյն մասը կորուսեալ հայրենիք է», Ալիք, Թեհրան, 2006, 5 սեպտեմբեր, էջ 1, 12:

150. Թրվանցի Անուշ, Ռառնուհ եմք պետականության զգացողութիւնը ունեցող ազգ. հանգրված է պատմաբան Աշոտ Սելքոնեանը, Հայաստանի Հանրապետություն, 2006, 7 սեպտեմբեր, էջ 3:

151. Գրիգորյան Կարին, Գիրքը վերաբերուելու ճանապարհին, Հայաստանի Հանրապետություն, 2006, 7 հոկտեմբեր:

152. Սարիբեկյան Արմինե, Անձեռակերտ հուշարձան, Հոգևոր հայրենիք, 2006, 30 սեպտեմբեր, էջ 7:

153. Եազըճեան Գ., Հայրենիքը կորուսեալ չի լինում, Կարոտի երկիր, Armenia. Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2006, szeptember-október, էջ 12: Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2006, szeptember-október, էջ 12:

154. Սանթրոբեան Գ., Հարցազրոյց պատմաբան Աշոտ Սելքոնեանի հետ, Զարթօնք, Պէյրուք, 2006, 5 հոկտեմբեր, էջ 2:

155. Ուխտագնացություն ավետյաց երկիր, Գալառի համալսարան, Գալառ, 2006, 21 հոկտեմբեր, էջ 2:

156. Աժ-ի մշտական հանձնաժողովի նիստերը, Հայաստանի Հանրապետություն, 2006, 21 հոկտեմբեր:

157. Յազըճեան Գևորգ, Լույս է տեսել Եղիշե Պահլավունու «Յուշանատեան»-ը, Ազգ, 2006, 4 նոյեմբեր, էջ 6:

158. Պատմական բարձրագույն կրթության արդի վիճակը Հայաստանում, կլոր սեղան, Պատմություն և կրթություն, 2006, թիվ 3-4, էջ 185-187:

159. Ցեղասպանության հարցը միջազգայնորեն ճանաչված խնդիր է, այժմ պետք է խօսել ցեղասպանության հետևանքների վերացման, բնականաբար նաև ցեղասպանության դիմաց հատուցման մասին, Ալիք, 2006, 7 նոյեմբեր, էջ 1, 3:

160. Оганесян Левон, Потери Грузии в стратегической перспективе неизбежны, заявил в интервью ГА директор института истории НАН РА, доктор исторических наук, профессор Ашот Мелконян, Голос Армении, 2006, 14 ноября, с. 5.

161. Վարազան քրդերի ծեռքին. ուխտագնացները վերադարձան Հայաստանից, Առավոտ, 2006, 23 նոյեմբեր, էջ 2-3:

162. Ընտրվել են ԳԱԱ թղթակից-անդամներ, Հայաստանի Հանրապետություն, 2006, 16 դեկտեմբեր:

163. Լույս է տեսել «Սամցխե-Ջավախք-Թռեղքը հայ վրացական հարաբերությունների հոլովություն» գիրքը, Հոգևոր Հայրենիք, 2006, 12 դեկտեմբեր, էջ 6:

164. «Հայրենիք» թերթը սրտանց շնորհավորում է Աշոտ Մելքոնյանին և Սևան Դավթյանին ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ ընտրվելու կապակցությամբ, Հայրենիք, 2006, թիվ 3, 31 դեկտեմբեր, էջ 1:

165. Սանթրուեան Գէորգ, Հարցազրոյց Հ.Բ.Ը.Մ. 100-ամեակի առթիւ պատմաբան Աշոտ Մելքոնեանի հետ, Խօսնակ, Պէյրուք, 2006, հոկտեմբեր-նոյեմբեր-դեկտեմբեր, էջ 12-18:

2007

166. Դինքի սպանութիւնը քաղաքական երկրաշարժ դարձաւ Թուրքիայի արտաքին ու ներքին քաղաքականության համար. այս կարծիքի են հայ մտաւորականները, Ալիք, 22 հունւար, 2007, էջ 3:

167. Բազմաձայն պատարագ (Յրանտ Դինքի սպանության կապակցութեամբ), Հայաստանի Հանրապետություն, 2007, 23 հունվար:

168. Գրիգորյան Կ., Նոր լույսի տակ, Հայաստանի Հանրապետություն, 2007, 25 հունվար, էջ 4:

169. Ալեքսանյան Մերի, Ազգային արժեքների պահպանումը՝ գերխնդիր, Երկիր, 2007, 16 փետրվար, էջ 6:

170. Հակոբյան Ե., Սկրտչյան Գ., ՀՀԴ «Նիկոլ Աղբալյան» միության նախաձեռնած քննարկումը՝ նվիրված ազգային արժեքների հիմնախնդիրներին, Առավոտ, 16 փետրվար, էջ 3:

171. Իսոյան Ալբերտ, Աշոտ Մելքոնյանը՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, Արշալույս, 2007, հունվար-փետրվար, էջ 2:

172. Սարգսյան Վահե, Անաղարտ պահենք մեր ազգային արժեհամակարգը, Ուսանողի ձայն, Երևան, 2007, փետրվար, թիվ 1, էջ 5:

173. Գրիգորյան Լիլիթ, Ղարաբաղյան հարցը լուծվելու է հիմնականում հոգուտ մեզ. արցախյան շարժման իր գնահատականներն է տալիս և հնարավոր լուծման տարբերակներն է նախանշում պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Աշոտ Մելքոնյանը, Իրավունք, 2007, 15 մարտ, էջ 12:

174. Գալստյան Նարինե, Երիտասարդության մեջ դոկտորացավն ավելի ուժեղ է. հարցազրույց ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանի հետ, Նոր հայացք, 2007, 23 մարտ, էջ 4:

175. Մենք մեծ հայի կորցրինք (ՀՀ վարչապետ Ա. Մարգարյանի մահվան կապակցությամբ), Հայաստանի Հանրապետություն, 2007, 28 մարտ, էջ 3:

176. Անդրանիկ Մարգարյանը՝ ճանաչողների հուշերում, (Աշոտ Մելքոնյան, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն), Նոր հայացք, 2007, 30 մարտ, էջ 5:

177. Ղանիելեան Էդիկ, Հայրենի իմաստութեան հոգևոր նուիրեալը, Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայր. Մետրոպարքեպիսկոպոս Աշճեան, (Կազմողներ՝ Աշոտ Մելքոնեան, Յովիկ Սկրտիչեան, Հռիփսիմե Աշճեան), «Մասրոպ արքեպիսկոպոս Աշճեան» մատենաշար, թիւ 1, Ե., 2007, էջ 44:

178. Ամիրջանեան Լուսինե, Մեր սրբազանը, Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայր. Ե., 2007, էջ 50-52:

179. Մաղալեան Վահան, Երեք օր Մետրոպարք. Աշճեանի հետ կամ ուխտագնացութիւն դէպի Ջաւախք, Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայր. Ե., 2007, էջ 93-95:

180. Սրբազանը հարցազրույցներում (հարցազրույցներ ՀՀ ԳԱԱ պատմութեան ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնեանի հետ՝ արտատպուած «Ազդակ», «Ալիք» օրաթերթերից), Մեր դժուար ժամանակների մեծ հայր. Ե., 2007, էջ 185-196:

181. Կոստանդեան Էմմա, Նուիրական անուններ, Ասպարէզ, 2007, 7 փետրուար, էջ 13:

182. Նավասարդյան Անուշ, Պատմական հիշողությունը հզոր զենք է. հարցազրույց ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստի-

տուտի տնօրեն, պ. գ. դ., պրոֆեսոր Աշոտ Մելքոնյանի հետ, Առաքյալ, 2007, ապրիլ, թիվ 3, էջ 1-2:

183. Կայացավ «Հայոց ցեղասպանությունը և միջազգային դիվանագիտությունը» գիտաժողովը, ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանը ելույթ ունեցավ «Հայոց ցեղասպանության խնդիրը ՀՀ անվտանգության համատեքստում» թեմայով, Առաքյալ, 2007, 4 մայիս, էջ 1-2:

184. Հայաստանի Գիտութիւնների ազգային ակադեմիայի պատմութեան ինստիտուտի տնօրէն պրոֆ. Աշոտ Մելքոնեանի ուղերձը՝ «Ալիք»-ի 75-ամեակի առիթով, Ալիքի 75-ամեակը, Թեհրան, 2007, էջ 15:

185. Գուլակյան Հասմիկ, Դարը՝ մեր մեջ, մենք՝ դարի, Ե., 2007, Հայոց պատմաաշխարհագրություն. Ջավախք (հարցազրույց Ա. Մելքոնյանի հետ «Վեմ» ռադիոկայանով 2004 թ. հուլիսի 8-ին), էջ 44-58:

186. Կանավոյան Օֆելյա, Պատմություն՝ առանց քաղաքական կապանքների. Հայոց պատմության քառահատորյակը պատրաստ կլինի 2008 թ., Հայաստանի Հանրապետություն, 2007, 5 հոկտեմբեր, էջ 5:

187. Ոչ միայն ցեղասպանութիւն, այլ նաեւ՝ հայրենագրկութիւն, Ալիք, (106-դ. բանաձևի կապակցությամբ), 17 հոկտեմբեր, 2007, էջ 1:

188. Գրիգորյան Լիլիթ, «Բուշի վարչակարգն ինչ-որ իմաստով խրախուսել է հայկական հարցի շոշափումը», Իրավունք, 2007, 26-29 հոկտեմբեր, էջ 14:

189. Սինոնյան Անահիտ, Հայագիտության վերածնունդը Եվրոպայի կենտրոնում, Örmény kulturális, közéletiArmenia.

Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2007, szeptember-október, էջ 13:

190. Krajcsir Piroška, Armenisztikai kofnerencia, 2007, Armenia. Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2007, szeptember-október, էջ 12:

191. Հարությունյան Տաթև, Հայերը թերափոքության բարդույթ ունեն, Առավոտ, 2007, 3 նոյեմբեր, էջ 6:

192. Թամարեան Ջեփիւռ, Հայրենի պատմաբան Աշոտ Սելքոնեանի մասին, Հայեացք, պարբերաբերթ, ՀԲԸՄ եւ ՀԵԸ Սուրիոյ շրջանակի պաշտոնաբերթ, 2007, թիւ 28-29-30, էջ 70-73:

193. Թամարեան Ջեփիւռ, «Կարօտի էրօգիր» տեսաերիզի ցուցադրութիւն, Հայեացք, 2007, թիւ 28-29-30, , էջ 74-75:

194. Սիմոնյան Արմինե, Ադրբեջանական հակահայկական պետական քարոզչութիւնը և Հայաստանի կրավորական դիրքորոշումը, Զրուցակից, Ե., 2007, նոյեմբեր, էջ 6 (նույնը տե՛ս ռուսերեն):

195. Կարապետյան Արմեն, Հայրենիի հոգևոր առաքելագործ նվիրյալը, Շողակն, 2007, նոյեմբեր, Բ, թիվ 21,

196. Գասպարյան Գայանե, Թուրքերը կրկին մերժեցին հայկական կողմի երկխոսութեան առաջարկը. արձագանքներ խորհրդարանական լուսններից հետո, Հայաստանի Հանրապետութիւն, 2007, 26 դեկտեմբեր:

197. Մարտիրոսյան Նաղաշ, Վերահրատարակվում է «Ազդարարը», Հայաստանի Հանրապետութիւն, 2007, 26 դեկտեմբեր:

198. Բուլղարիայի Անուշ, Տեսնեն Անին ու Գոր..., Երևակ, 2007, թիվ 2, էջ 44-47: Նույնը տես նաև ռուսերեն և անգլերեն:

199. Գուլակյան Հասմիկ, Ղարը՝ մեր մեջ, մենք՝ դարի, հ. 4, Ե., 2007, Հայոց պատմությունը ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության «դաստաստանի» առջև. Անկարելի է հայագիտությունը զարգացնել միայն խոսքով... (հարցազրույց «Վեն» ռադիոկայանով 2005 թ. նոյեմբերի 30-ին), էջ 137-145:

200. Սիրելի հայրենակիցներ... (ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն, պատմագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Աշոտ Մելքոնյանի շնորհավորական խոսքը «Ազդարարի» վերահրատարակման կապակցությամբ) Ազդարար, Կալկաթա, 2007, թիվ 1, էջ 3:

201. Նարինե Տունանեան, Հայը պիտի ունենայ միայն հայկական կողմնորոշում, հարցազրույց պատմաբան Աշոտ Մելքոնեանի հետ, Հորիզոն, Մոնտրեալ, 2007, դեկտեմբեր, էջ 20-24:

2008

202. Ոչ միայն ցեղասպանութիւն, այլ նաեւ հայրենագրկութիւն, Ալիք, 2008, 29.01, էջ 1:

203. Պողոսյան Ռուզան, Նախագահի բոլոր թեկնածուները սղոցն առած կտրում են էդ ճյուղը, այսինքն՝ ժողովրդին («Կայունություն» հասարակական շարժման նախաձեռնող խմբի հրավիրած համաժողով), Ազգ, 2008, 8 փետրվար, էջ 1-2:

204. Եսայան Անահիտ, Հասարակությունը գնալով բևեռանում է («Կայունություն» հասարակական շաբաթնական նախաձեռնող խմբի հրավիրած համաժողով), Հայոց աշխարհ, 2008, 8 փետրվար, էջ 6:

205. Եսայան Անահիտ, Յուրաքանչյուր կայսրություն ենթակա է փլուզման, հարցազրույց ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Սելքոնյանի հետ, Հայոց աշխարհ, 2008, 15 փետրվար, էջ 7:

206. Оганесян Левон, Восхождение на Арарат приурочили к дате подписания Севрского договора: Ашот Мелконян, Готовим новый 4-томник Истории Армении, Аргументы и факты /Ереван/, 2008, № 6, с. 10.

207. Հակոբյան Սևակ, Ադրբեջանը վերջին 20 տարում ցույց է տվել, որ Ղարաբաղի կարիքը չունի, Երկիր, 2008, 22 փետրվարի:

208. Անուշ Բուլղադարյան, Ղեպի անհաս փառքի ճամփա, Երևակ, Երևան, 2008, ասրիլ, թիվ 1/3, (հարցազրույց ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Սելքոնյանի հետ Արարատի վերելքի մասին), էջ 44-47 (տես նույնը նաև անգլերեն):

209. Կանաժորյան Օֆելյա, Հատկացվող միջոցները պետք է ծախսվեն արդյունավետ, Հայաստանի Հանրապետություն, 2008, 26 ասրիլ, էջ 3:

210. Հակոբյան Գոհար, Նախագահը «տեղը դրեց» գիտնականներին ու ֆինանսական թեմայով տրտունջներին ի պա-

տասխան հիշեցրեց նրանց «մինուսները», Առավոտ, 2008, 26 ապրիլ, էջ 5:

211. Աշոտ Մելքոնեան. «Զխօսել ցեղասպանութեան մասին նշանակում է վտանգել Հայաստանը», Ասպարեզ, 2008, 25 ապրիլ, էջ 4:

212. От признания к возмещению, Голос Армении, 2008, 10 сентября.

213. Պողոսյան Ռուզան, Գիտնականին ուժով իրեն կապող իշխանությունն ապագա չունի, Ազգ, 26 ապրիլ, էջ 3:

214. Արցախի շարժման 20-ամեակի հանդիսութիւն, Տեղեկատու, Գահիրէ, 2008, ապրիլ, թիւ 47, էջ 8:

215. Բաբայան Սուսաննա, Միջոցառումը նվիրված էր մեծ եղերնին, Ազրուլրատու, 2008, 6-15 մայիս

216. Власти Армении безучастны к судьбе Джавахка. ИА Регнум новости, 2008, 30 мая.

217. Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայուն քննարկւեցին Ափիւռքի նախարարութեան ծրագրերը, Ալիք, 2008, 6 յուլիս, էջ 1:

218. Հակահարուած տպուց զատ՝ պիտի նաեւ անցնենք յարձակման. հարցազրոյց՝ ՀՀ Գիտութիւնների ազգային ակադեմիայի Պատմութեան ինստիտուտի տնօրէն Աշոտ Մելքոնեանի հետ, Ալիք, 10 յուլիսի, 2008, էջ 2, 6:

219. Թաթուլեան Լուսինէ, Հայ ժողովրդի պատմական հարթանակները՝ Սարդարապատ – 90, Շուշի – 16, Համայնք, Լոնդրոն, 2008, թիվ 14, էջ 9:

220. Կարապետյան Աստղիկ, Մենք նահանջելու տեղ չունենք, Երկիր, 19 սեպտեմբեր, էջ 3:

221. Նավասարդյան Անուշ, Որպեսզի «պարկի մեջ շնչա-
հեղձ չլինենք» Առաքյալ, 2008, թիվ սեպտեմբեր, էջ 3, 5:

222. **Турция желает усилить влияние в регионе
посредством платформы стабильности на Кавказе,
армянский историк, Day.az, 2008, 10 сентября.**

223. Քննարկում ՀՀ ԳԱԱ-ում, Թերթ, 2008, 22 սեպտեմբերի:

224. Ազգային Հուրի, Մենք մէկ ժողովուրդ ենք, մէկ հայրե-
նիքով, մէկ եկեղեցիով, մէկ մտածումով եւ մէկ ապագա-
յով..., հարցազրոյց փրոֆ. Աշոտ Մելքոնեանի հետ, Ազդակ,
2008, 8 հոկտեմբեր, էջ 4:

225. Հայաստանէն մտաւորականներ եւ քաղաքական գոր-
ծիչներ ժամանեցին Լիբանան, Ազդակ, 2008, 25 հոկտեմ-
բեր, էջ 1:

226. Հայրենի քաղաքական գործիչներու եւ մտաւորական-
ներու մասնակցութեամբ՝ հայ դատի խորհրդածողովը
քննարկեց հայութիւնը յուզող նորագոյն խնդիրները, Ազ-
դակ, 2008, 27 հոկտեմբեր, էջ 1, 3, 6:

227. Ն. Բ., «Արարատ. Հայոց անմահութեան խորհուրդը»,
դրկտ. Աշոտ Մելքոնեանի պատմավաւերագրական ժապա-
ւենը՝ նուիրուած սրբազան լեռան, Ազդակ, 2008, 30 հոկ-
տեմբեր, էջ 3, 10:

228. «Արարատ. Հայոց անմահութեան խորհուրդ»-ի ցու-
ցադրութիւնը՝ ազգային եղիշէ Մանուկեան քոլէճին մէջ, Ազ-
դակ, 2008, 30 հոկտեմբեր, էջ 3, 10:

229. Ն. Պ., Արարատ. Հայոց անմահութեան խորհուրդը,
Ազգ, 2008, 8 նոյեմբեր:

230. Նազարյան Լուսինե, «Արարատ. Հայոց անմահության խորհուրդը»: Երեկ կայացավ ֆիլմի շնորհանդեսը, Հայաստանի Հանրապետություն, 2008, 8 նոյեմբեր, էջ, 5:

231. Ն. Պ., «Արարատ. Հայոց անմահության խորհուրդը», Ազգ, 2008, 8 նոյեմբեր, էջ 6:

232. Կ. Ռաֆայելյան, Հողը չի մոռանում իր իսկական տիրոջը, Իրավունքը de facto, 2008, թիվ 47, 11-13 նոյեմբեր, էջ 6:

233. Ararat: az Örmény halhatatlanság jelképe, N.P., Armenia, Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2008, november, էջ 8-9:

234. Գևորգյան Ռ., Ակունք, Ե., 2008, էջ 449-450, 466-467:

235. Կարապետյան Արմեն, Սիրազան լեռան խորհուրդը, Գիտություն, 2008, դեկտեմբեր, էջ 8:

2009

235. Նոր գիրք և ֆիլմ Արարատի մասին, Հայաստանի Հանրապետություն, 2009, 28 հունվար, էջ 5:

236. Ն. Ս., Ընթերցողի դատին է հանձնված «Հայոց անմահության խորհուրդը» մենագրությունը, Ազգ, 2009, 28 հունվար, էջ 7:

237. Ջալալաբի հարցերու մասին քննարկումներու նիւթով Հայաստանի գիտաբաններու ակադեմիոյ պատմութեան հիմնարկի տնօրէն Աշոտ Սեւքոնեան Յունաստան կայցելէ, Ազատ օր, Աթենք, 2009, 28 յունուար, էջ 2:

238. Թեսալոնիկէի եւ Քսանթիի մէջ հրապարակային դասախօսութիւն Ջալալաբի մասին, Ազատ օր, Աթենք, 2009, 3 փետրուար, էջ 3:

239. Asot Melkoniavn, Me thn eukairiva th" epivskeyhv" tou sthn Aqhvena sti" arcev" tou Febrouarivou, o kaqhghthv" Melkoniavn apavnthse sti" erwthvsei" twv Armenikwn. Armenika, Ianouavrio"-Febrouavrio" 59, Upavrcei megavli dusarevskeia sto Tsabavck katav th" gewrgianhv" politikhv" sel. 8. (Աշոտ Մելքոնյան, Ջավախքում վրացական քաղաքականության դեմ առկա է մեծ դժգոհություն, Արմենիկա, Աթենք, 2009 հունվար-փետրվար, թիվ 59, էջ 8):

240. Ekdhlwvsei" afierwmevne" sto Tsaback, Armenika, Ianouavrio"-Febrouavrio" 59, sel. 33 (Միջոցառումներ նվիրված Ջավախքին, Արմենիկա, 2009, հունվար-փետրվար, թիվ 59, էջ 33):

241. Ջաւախք. Հրապարակային դասախօսութիւն Ջաւախքի մասին, «Արարատ. Հայոց անմահութեան խորհուրդը» ժապաւենի ցուցադրութիւն՝ Ազատ օր, Աթենք, 2009, 5 փետրուար, էջ 3:

242. Հարությունյան Գոռ, Ուխտագնացութիւն. Արարատ - Հայոց անմահության խորհուրդը, Իրավունքը de facto, 2009, թիվ 7, 3. 02-5. 02, էջ 6-7:

243. Ղարաբաղի ներկայախ ստատուս – կվիյի ցանկացած փոփոխություն կապակայունացնի տարածաշրջանը, Պանարմենիան, 2009, 17 ապրիլի:

244. **Авагян Кнарик, -Арарат, достойный Арарата, о книге и фильме профессора Ашота Мелконяна, Голос Армении, 2009, 9 апреля, с. 7.**

245. Կանավորյան Օֆելյա, Հայաստանը պետք է ունենա արտաքին աշխարհի հետ կապվելու այլընտրանքային

տարբերակներ, Հայաստանի Հանրապետություն, 2009, 18 ապրիլ, էջ 3:

246. Կ. Լ., Կարևորը հատուցումն է, Ազատամտություն, 2009, 18 ապրիլ, էջ 4:

247. Խաչատրյան Մարիետա, Մեղայականով հանդես եկած հանցագործին ազատ չեն արձակում, Ազգ, 2009, 23 ապրիլ, էջ 1, 8:

248. Վարդանյան Վահան, Գոյություն ունի սովետա-թուրքական սահման, որը փշալարով երկու մասի է բաժանել մեր հայրենիքի երկու հատվածները, Իրավունքը de facto, 2009, թիվ 30, 24-27 ապրիլ, էջ 4:

249. Եսայան Անահիտ, Հասարակությունը պետք է տեղյակ լինի. Ի՞նչի շուրջ են հայտարարի եկել, Հայոց աշխարհ, 2009, 25 ապրիլ, էջ 5:

250. Խաչատրյան Մարիետա, Մայիսի 28-ի խորհուրդը, Ազգ, 2009, 28 մայիս, էջ 1, 3:

251. Նազարյան Լուսինե, Չպետք է մոռացության մատնել հայ ազգի միասնության գաղափարը, Հայաստանի Հանրապետություն, 2009, 28 մայիս, էջ 5:

252. Армяно-турецкая граница незаконна, Голос Армении 2009, 28 мая, с. 2.

253. Խոջոյան Լիա, Կարսի պայմանագիրը սովերային նախապայման, Ազատամտություն, 2009, 29 մայիսի:

254. Геворкян Зара, Неверно интерпретировали, Голос Армении, 2009, 9 июня, с. 2.

255. Արարատ. Հայոց անմահության խորհուրդը, սց. ռեժ. Աշոտ Մելքոնյան, Ոսկե ծիրան, կատալոգ, 2009, 12-19. 07, էջ 91:

256. Մախաուդյան Արվի, Մենք և վրացիներն ունենք շատ առողջ ուժեր, որոնք հասկանում են, որ մեր ապագան այստեղ միասին է, Կապիտալ, 2009, 7 օգոստոս, էջ 2:

257. Մախաուդյան Արվի, Նախագահի վերջին ելույթը Ջավախքի մասին բավական հուսադրող է. հարցազրույց ՀՀԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանի հետ, Կապիտալ, 2009, 4 սեպտեմբեր, էջ 2:

258. Հարցազրույց ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանի հետ, Tert. am, 09, 08, 09.

259. Սահակյան Արևիկ, «Արձանագրությունները դիվանագիտական թակարդ են», ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանի մեկնաբանությունները, Առավոտ, 2009, 18 սեպտեմբեր, էջ 12:

260. Աբրահամյան Արամ, Որոշեց հավանություն տալ, Առավոտ, 25 սեպտեմբեր, 2009, էջ 1:

261. Հակոբյան Արմենուհի, Հայաստանի տարածքային կորուստները շարունակվում էին մինչև 1937 թիվը, Իրավունք, հետաքննություն, 2009, 23-29 սեպտեմբեր, էջ 4:

262. Հարությունյան Տաթև, Աշոտ Մելքոնյանի կարծիքը հաշվի չառան. ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրենը միակն էր, որ ակադեմիայի ընդհանուր ժողովում հստակորեն դեմ արտահատվեց հայ-թուրքական նախաստորագրված արձանագրություններին, Առավոտ, 2009, 30 սեպտեմբեր, էջ 9:

263. Սահակյան Արևիկ, Սահմանն ինչպես կբացվի, այնպես էլ կփակվի, Առավոտ, 2009, 24 սեպտեմբեր, էջ 12: Տե՛ս նաև. Armenia, Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2009, szeptember-október, էջ 6-8:

264. Կինոճանապարհորդություն, Ջավախք, Ոսկե ծիրան, ամսաթերթ, թիվ 1, սեպտեմբեր – հոկտեմբեր, էջ 4:

265. Հարությունյան Տաթև, Անհույս գործ է մեկը մյուսին համոզելը, Առավոտ, 2009, 2 հոկտեմբերի, էջ 3:

266. Ինչպես կարելի է չտեսնել արձանագրութիւններում առկայ նախապայմանները, Ալիք, Թեհրան, 2009, 5 հոկտեմբեր, էջ 1:

267. Սելքոնյան Աշոտ Աղասու (կենսագրություն) Երևանի պետական համալսարանի պատմության 90-ամյա ֆակուլտետը, Ե., 2009, էջ 22, 368-369:

268. Asot Melkonjan történész-akadémikus az örmény-török egyezményről, Armenia, Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2009, szeptember-október, էջ 7:

269. Առուշանյան Ջուլիետ, Քաղաքական հայագիտության հիմնադիրը (ԵՊՀ-ում Ջոն Կիրակոսյանի ծննդյան 80-ամյակին նվիրված հոբելյանական նիստ), Երևանի համալսարան, 2009, դեկտեմբեր, էջ 3:

2010

270. **Давид Степанян, Искажение и присвоение Азербайджаном истории Армении — дорога в тупик, Интервью директора Института истории, Национальной академии наук Армении, доктора**

профессора Ашота Мелконяна информгентству АрмИнфо, 11. 02.10.

271. Дорога в тупик, Голос Армении, 2010, 13 февраля, с. 5.

272. Искажение и присвоение Азербайджаном истории Армении — дорога в тупик, WWW, arminfo.info, 15. 02. 2010.

273. Геворкян Зара, Работать партизанскими методами невозможно, Голос Армении, 2010, 18 февраля, с. 3.

274. Позиция Турции абсолютно не изменилась как в вопросе карабахского урегулирования, так и в плане армяно-турецких, турецко-американских, турецко-греческих отношений, Aysor.am, 11. 03. 2010.

275. А. Мелконян, Вопрос геноцида армян сегодня стал орудием в руках других для урегулирования своих проблем с Турцией, Raporama.am, 11. 03. 2010.

276. Խտնչյան Արթուր, «Մենք ստիպված ենք դարձել գործիք ԱՄՆ-Թուրքիա խաղի մեջ», Ժամանակ, 2010, 11 մարտ:

277. Աշոտ Մելքոնյան «Ռուս գիտնականները, կոպիտ ասած, ադրբեջանցիների մեյիղը փռել են , 7 օր, 2010, 11 մարտ:

278. Սոնա Ավագյան, Թուրքիան կորցրել է իր նախկին ժողովրդագրական պատկերը, Զեռք օնլայան, 2010/03/11:

279. Արթուր Խենյան, «Մենք ստիպված ենք դարձել գործիք ԱՄՆ-Թուրքիա խաղի մեջ», ժամանակ, 2010, 11 մարտի:

280. Ադրբեջանը խեղաթյուրում է պատմությունը, Զայաստանի Զանրապետություն, 2010, 12 մարտ, էջ 5:

281. Սերոբյան Ա., Ցեղասպանության ճանաչումն արդեն պատմության գիրկն է անցել. պատմաբան Աշոտ Սելքոնյանը համարում է, որ հատուցման մասին խոսելու ժամանակն է, Զայաստանի Զանրապետություն, 2010, 12 մարտ, էջ 5:

282. Սիմոնյան Արփինե, Թուրքիան և Ադրբեջանը չեն փոխվել, հանդգված է ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Սելքոնյանը, Առավոտ, 2010, 12 մարտ, էջ 12:

283. Աֆյան Զովիկ, Անհրաժեշտ է փոխել մարտավարությունը ցեղասպանության հարցում, Ազգ, 2010, 12 մարտ:

284. Սիմոնյան Արփինե, Թուրքիան ու Ադրբեջանը չեն փոխվել, Զանդգված է ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Սելքոնյանը Առավոտ, 2010, 12 մարտի, էջ 12:

285. Եղիազարյան Ֆելիքս, Ցեղասպանության խնդիրը պետք է տեղափոխել իրավաբանաբանական դաշտ, Զայոց աշխարհ, 2010, 17 մարտ, էջ 5:

286. Նրանք անդում են, մերոնք՝ հերքում, Զրապարակ, 2010, 20 մարտ

287. Կանադիոյան Օ., ժամանակն է խոսել նաև հասուցման մասին, Հայաստանի Հանրապետություն, 2010, 20 ապրիլ, էջ 3:

288. Ալավերոյան Սաթենիկ, Տնտեսագետների հյուրն էր Աշոտ Սելքոնյանը, Հայաստանի Հանրապետություն, 2010, 24 ապրիլ, էջ 3:

289. Ալավերոյան Սաթենիկ, «Գալ տարի Վանուն..», Տնտեսագետ, 2010, ապրիլ, թիվ 4, էջ 6-7:

290. **Армянский историк: "Сближение России с Азербайджаном вызывает беспокойство", 10 августа, 2010, Новости Армении, панорама.ам.**

291. **Армянский историк: "Армения должна подчеркивать важность Севрского договора", 10 августа, 2010, Новости Армении, панорама.ам.Day.az, 10. 08. 10**

292. Կանադիոյան Օֆելյա, Սկրի դաշնագիրը թուրքիայի համար մղձավանջ էր թե՛ անցյալում և թե՛ այսօր. փոխվել է մտածողությունն ու մոտեցումն այս փաստաթղթի նկատմամբ, Հայաստանի Հանրապետություն, 2010, 11 օգոստոս, էջ 1-2:

293. Ղազարյան Կարեն, Սկրի դաշնագրի արդիականությունը կասկածի տակ պետք չէ դնել, Armenia. Örmény kulturális, közéleti folyóirat, Budapest, 2006, július-augusztus, էջ 11:

294. Հայաստանը կարողանում է պահպանել հավասարակշռությունը, Հայ զինվոր, 2010, 6 հոկտեմբեր, էջ 2:

295. Հարցում. շրջադարձայինը, Հայկական ժամանակ, 2010, 4 նոյեմբեր, 2010, էջ 6:

296. Գուլակյան Հ., Հյուսիսային Արցախ. հիմնախնդիրներ, Հայագիտության և հայապահպանության հարցեր, հ. Բ, էջ 196-206:

297. Գուլակյան Հ., Հայոց ցեղասպանությունը «գործո՞ւն», Հայագիտության և հայապահպանության հարցեր, հ. Բ, էջ 322-331:

2011

298. Գազազյան Աշոտ, Պատմությունը պետք է ստեղծել, ոչ թե գրել, Զրուցակից, 2011, 14-21 հունվարի:

299. **Газазян А., Историю нужно делать, а не писать, Собеседник, 2011, 21-28 января, с. 3, 6.**

300. Երբ Հռոմի պապից ավելի կաթոլիկ ենք դառնում, «ժամանակ»-ի զրուցակիցն է ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Սելբոնյանը, ժամանակ, 2011, 26 հունվարի, էջ 7:

դ) Ա. ՍԵԼԲՈՆՅԱՆԻ ԽԱՐԱԳՐԱԾ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Շիրինյան Ա., Ախալքալաքցիներ, Ե. 2000:

2. Առաքելյան Գ., Գանձակ-Ելիզավետապոլի բնակչությունը 19-րդ դարում, Ե., 2003:

3. Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության հիմնահարցեր. Հայկական լեռնաշխարհը հայ էթնոսի բնօրրան,

Հայագիտական գիտաժողովի (2004 թ. հունիսի 17-19) զեկուցումների հիմնադրույթներ, Ե., 2004:

4. Յակոբ Ա. Անասեանի նամականի (Ընտրանի), կազմեց՝ Ջենրիկ Անասեան, Ե., 2004:

5. Խոսրոնա Ա., Ասորիների ցեղասպանությունն Օսմանյան Թուրքիայում և հարակից թյուրքաբնակ վայրերում (19-րդ դարի վերջ - 20-րդ դարի առաջին քառորդ), Ե., 2004:

6. Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, թիվ 5 (2004 թ հունիսի 17-19-ին կայացած «Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության հիմնահարցեր» գիտաժողովի նյութեր), Ե., 2005 (նաև առաջաբանի հեղինակ, էջ 3-4):

7. Կոստանոյան Է., Ակնարկներ արևմտահայ մշակութային և հասարակական-քաղաքական կյանքի պատմության (19-րդ դար 80-ական թվականներ), Ե., 2005:

8. Խանլարի Յ. Կարեն, Հայ բնակչության էթնոկոսմոսական վերակերպումները Թուրքիայի հանրապետութիւնում (1923-2005), Ե., 2005:

9. Հայրապետյան Ա., Արևելյան Շիրակը 19-րդ դարի առաջին կեսին, Գյումրի, 2005:

10. Սահակյան Արման, Սեբաստիայի նահանգի վարչատնտեսա-գյուղատնտեսական պատկերը 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին, Ե., 2005:

11. Մանուկյան Եվգենյա, Հայ ժողովրդի ազգահավաքման գործընթացը Արևելյան Հայաստանում 19-րդ դարի 20-ական թթ. վերջերին և 30-ական թթ. սկզբներին, Ե. 2005:

12. Մուրադյան Հակոբ, Կարսի նահանգի վարչատիրոջական նկարագիրը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին, Ե., 2006:
13. Սարգսյան Վահե, Սանցիտե-Ջավախք-Թռեղքը հայ-վրացական հարաբերությունների հոլովություն (1980-ական թթ. վերջ – 1990-ական թթ.), Ե., 2006:
14. Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, հունանիտար հոսքի դասագիրք, գլխ. խմբագիրներ՝ Աշոտ Մելքոնյան, Արամ Սիմոնյան, Երևան, Ջանգակ, 2009.
15. Հայոց պատմություն. 10-րդ դասարան, ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքեր, գլխ. խմբագիրներ՝ Աշոտ Մելքոնյան, Արամ Սիմոնյան, Երևան, Ջանգակ, 2009.
16. Ասրյան Արմեն, «Արամ Մանուկյան», Ե., 2009:
17. Ամիրջանյան Հասմիկ, Լոռին 18-րդ դարի վերջին և 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին, Ե., 2010:
18. Հայոց պատմության հարցեր, գիտական հոդվածների ժողովածու, հ. 4-11, Ե. 2006-2010 (խմբագրական խորհրդի նախագահ):

Ե) Ա. ՄԵԼՔՈՆՅԱՆԻ ՂԵԿԱԿԱՐԱԾ ԱՏԵՆԱԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Մուրադյան Հակոբ, Կարսի նահանգի վարչատիրոջական պատկերը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին, Ե., 2001:

2. Հայրապետյան Արմեն, Արևելյան Շիրակը 19-րդ դարի առաջին կեսին, Ե., 2003:
3. Խոսրոնա Անահիտ, Ասորիների ցեղասպանությունն Օսմանյան Թուրքիայում և հարակից թյուրքաբնակ վայրերում (19-րդ դարի վերջ - 20-րդ դարի առաջին քառորդ), Ե., 2003:
4. Սահակյան Արման, Սեբաստիայի նահանգի վարչաժողովրդագրական պատկերը 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին, թեկնածուական ատենախոսություն (պաշտպանված է 24 դեկտեմբերի 2004 թ.):
5. Ամիրջանյան Հասմիկ, Լոռին 18-րդ դարի վերջին և 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին. պատմաժողովրդագրական ուսումնասիրություն(պաշտպանված է 6 հոկտեմբերի 2009 թ.):
6. Սարգսյան Վահե, Սանցիտե-Ջավախք-Թռեղքը Հայաստանի Հանրապետություն – Վրաստան հարաբերությունների համատեքստում (պաշտպանված է 14 սեպտեմբերի 2010 թ.):
7. Այվազյան Գևորգ, Ալեքսանդրապոլի հասարակական-քաղաքական կյանքը 19-րդ դ. 60-80-ական թվականներին (պաշտպանված է 29 հոկտեմբերի 2010 թ.):
8. Ակոպով Արկադի, Տայքի վարչաժողովրդագրական պատկերը (16-րդ դ. – 19-րդ դ. առաջին երեսնամյակ), (պաշտպանված է 9 նոյեմբերի 2010 թ.):

***գ) Ա. ՍԵԼՔՈՆՅԱՆԻ ԸՆԴՈՒՄԱԽՈՍԱԾ
ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ***

1. Մանուկյան Եվգենյա, Հայ ժողովրդի ազգահավաքման գործընթացը Արևելյան Հայաստանում 19-րդ դարի 20-ական թթ. վերջին և 30-ական թթ. սկզբին, թեկնածուական ատենախոսություն, (պաշտպանված է 23 հոկտեմբերի 1992 թ.):

2. Չոբանյան Պավլիկ, Հայ-ռուս-վրացական փոխհարաբերությունները 18-րդ դարի երկրորդ կեսին, դոկտորական ատենախոսություն (պաշտպանված է 21 հոկտեմբերի 2004 թ.):

3. Մայիլյան Բենիամին, Աբխազիայի կարգավիճակի հիմնահարցը 1917-1921 թվականներին, թեկնածուական ատենախոսություն (պաշտպանված է 22 փետրվարի, 2007 թ.):

4. Սաֆրաստյան Ռուբեն, Օսմանյան կայսրություն. ցեղապանության ծրագրի ծագումնաբանությունը, դոկտորական ատենախոսություն (պաշտպանված է 29 դեկտեմբերի, 2008 թ.):

2010 p.):